

Zondagbestelling.

Bij de invoering van de postwet van 1850 was er voor de bestellers geen verschil tussen de zondag en de werkdagen. Deze verzameling toont de overgang vanuit deze situatie tot de afschaffing van de zondagbestelling in 1940.

Daarbij komen allerlei particulieren acties naar voren en natuurlijk de verschillende etiketten van "Bestellen op zondag" en "Niet bestellen op zondag".

Ook de acties *tegen* het verminderen en afschaffen van de zondagbestelling worden getoond.

Tot 2018 waren er 4 verschillende etiketten bekend maar er blijkt een 5^e etiket te bestaan, een variant op het 4^e etiket. In deze verzameling toon ik de mij enige 3 bekende exemplaren van dit 5^e etiket.

Nadat op 21 april 1940 de zondagbestelling geheel afgeschaft werd ging de strijd verder voor het verminderen van de werkdruk op zaterdag.

1. 1850: Geen verschil tussen zondag en doordeweeks	blad 2-7
2. Vergelijk met andere landen	blad 8-11
3. 1912-1919 Het eerste zondagsetiket, alles wordt besteld tenzij..	blad 12-20
4. De acties naast de etiketten	blad 21-27
5. 1919-1925 Het tweede zondagsetiket, niet bestellen tenzij..	blad 28-45
6. 1926-1934 Het derde etiket, nog bij 8 steden	blad 46-58
7. 1934-1940 Het vierde en laatste etiket, nog slechts 6 steden	blad 59-70
8. 1940 ? Het vijfde en laatste etiket, nog slechts 5 steden	blad 71-73
9. En daarna	blad 74-75

Literatuur:

- De vier zondagsetiketten als sluitstuk van de postale zondagsdienst in Nederland (1857-1940) door Mr. W. S. da Costa Uit: Filatelie Informatief
- Binnenlandse en Internationale Posttarieven 1850-1990 door Mr. W. S. da Costa

1. 1850: Geen verschil tussen zondag en doordeweeks

Bij de invoering van de postwet van 1850 was er voor de bestellers geen verschil tussen de zondag en de werkdagen. Bij voorbeeld in Amsterdam werden per dag, dus ook op zondag, 8 bestellingen rond gebracht

Een mooi bewijs dat op zondag besteld werd:

De 1^e dag van uitgifte van
De 1^e briefkaart van
Nederland kwam uit op
Zondag 1 jan 1871

Postbezorging en telegraaf
waren van groot belang.
Comminucatiemiddelen
waren toen veel minder.
Als voorbeeld: in 1881
kreeg Amsterdam de eerste
49 telefoonaansluitingen.

Enkele voorbeelden van de sociale omstandigheden:

Arbeidswet 1889: kinderarbeid onder 12 jaar wordt verboden

Kinderen tot 16 en vrouwen mogen niet meer dan 11 uur per etmaal werken en hebben recht op een vrije zondag

Bestellers en kerkelijke instanties maken steeds vaker bezwaar tegen het werken op zondag waardoor beampten niet naar de kerk konden.

Vanaf 1857 ontstaan er verschillen tussen de zondag en een werkdag. Onderstaande circulaire toont dat directeuren de ruimte krijgen de bestellers enige ruimte te geven, afhankelijk van de plaatselijke mogelijkheden. **MAAR DE DIENSTEN MOGEN ER NIET ONDER LEIDEN.**

... Weet gij wat ik altijd als de donkerste zijde van mijn werk heb beschouwd? Het is het werken op den zondag, 't is het beletsel om ook op den dag des Heeren op te gaan, om den lof te verkondigen van Hem die den schuldbrief onzer zonden heeft te niet gedaan ... maar daaraan valt niets te veranderen ...
Nagalm mijner brievenbestellers loopbaan in het Ned. Jaarb. der Poster. 1855.

Vanaf 15-3-1882 worden op zon- en feestdagen geen pakketten meer aangenomen

Vanaf 1885 vinden er op zondag nog maar 3 bestellingen plaats bij plaatsen met meer dan 15.000 inwoners, 2 bestellingen bij meer dan 3000 inwoners en anders 1 bestelling

Openstelling van de kantoren wordt op zondagen 5 uur bij plaatsen met meer dan 50.000 inwoners, 3 uur bij meer dan 15.000 inwoners en anders 2 uur

1887: geschreven of zelf vervaardigde verzoeken door het publiek moeten gehonoreerd worden.

Eigen stempel
**NIET bezorgen
op zondag** op
zegel van 1894

Zelf vervaardigde
**“Niet bestellen op
Zondag”** boven
zegel van 1891

Hieronder een brief met een oproep op de rand van de brief. De brief kwam op zondag 8 dec 1889 in Rotterdam aan, we weten echter niet wanneer hij is bezorgd.

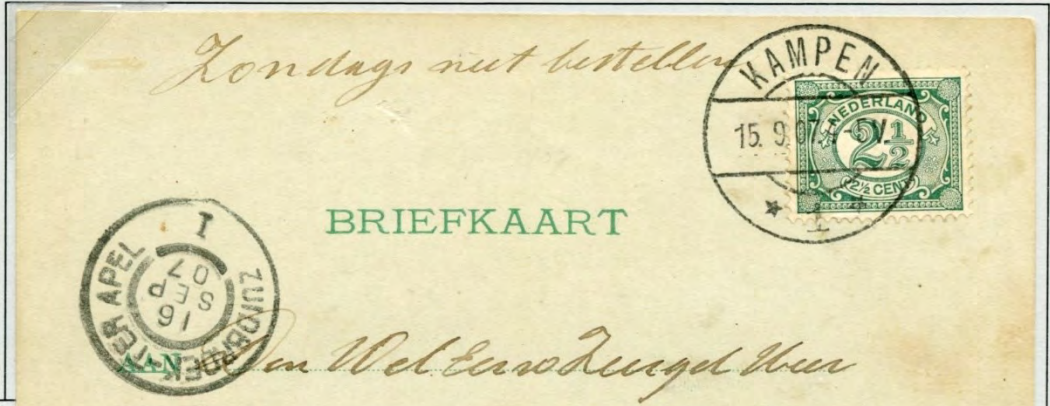

Een eigen stempeltje "Zondag bestelling niet nodig" op een fragment van een brief die op zaterdag 13 juni 1914 werd verzonden vanuit Amsterdam.

Ook werd gebruik gemaakt van stempels zoals **Op verzoek geen bestelling op Zondag!**. Deze prentbriefkaart werd op zondagmorgen 11 mei 1902 vóór 8 uur vanuit Pernis naar Kralingen verstuurd.

Ook het kerkeraadslid uit Kampen dat op zaterdag 15 september 1907 deze kaart naar dominee van Dijk te Gieterveen (Dr) schreef, gunde de postbode zondagsrust. De verzending vond plaats over het traject van de trein Zuidbroek – Ter Apel.

Brief met 2° gewichts klasse naar Amsterdam op zaterdag 11-9-1909.

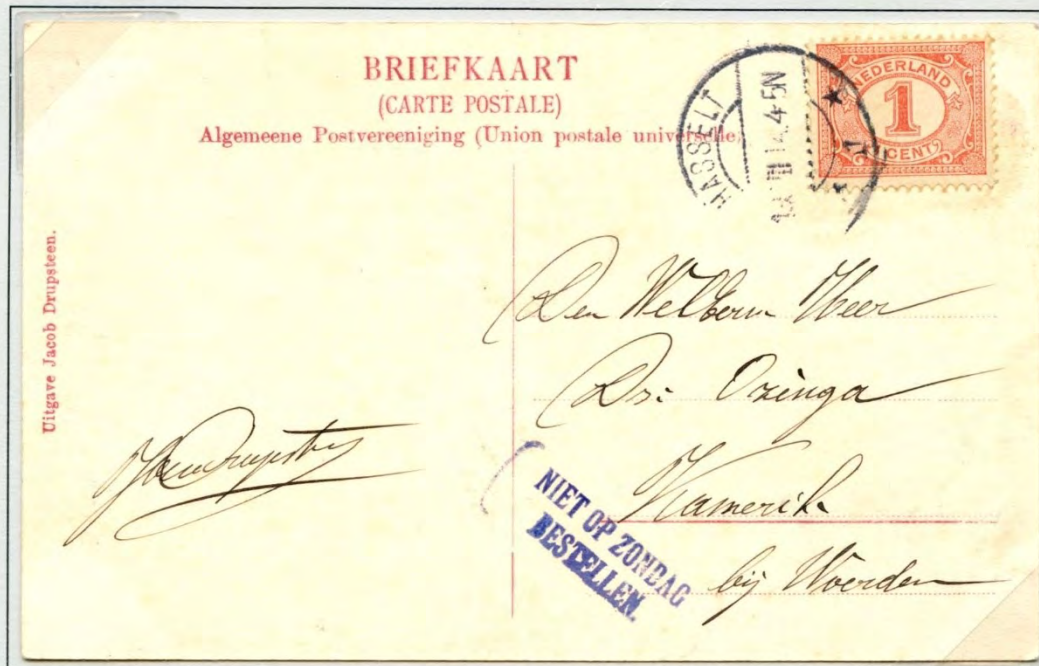

“Op zondag niet bezorgen” op een briefkaart verzonden op zaterdag 10 sep. 1892 van ‘s-Graveland naar Haarlem.

Geschreven "Niet op Zondag bezorgen" op een ansicht verzonden op zaterdag 22 augustus 1903 van Amsterdam naar Amersfoort.

Bedrijfsbriefkaart op zaterdag 20 mei 1911 verzonden van Wageningen naar Joure met "Niet op Zondag Bestellen".

Ansichtkaart met een stempeltje “Niet op Zondag bestellen” op maandag 16-3-1914 verzonden van Hasselt naar Kamerik.

Aangetekende brief van Amsterdam naar Milaan in Italië. Met 25,5 cent iets overgefrankeerd: 12 ½ cent voor de brief naar het buitenland en 12 ½ cent aantekenrecht verzonden op 7-4-1920 (beide van 1-10-1907 t/m 1-3-1921). De brief is aangekomen op zaterdag 10-4-1920. Ik heb mijn twijfels of de tekst “Niet op zondag te bestellen” gewerkt zou hebben als hij één dag later bezorgt zou zijn.

Maar er was ook **veel tegenstand**, met name vanuit het bedrijfsleven.

In 1890 werd zelfs de “**Nederlandsche Bond ter bestrijding van overdreven Zondagsrust op het gebied van Post- en Telegraafverkeer**” opgericht.

Hiernaast ziet u een advertentie van hen en hieronder het verslag van de oprichtingsvergadering.

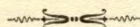
De Bond stelt vragen aan de Tweede Kamer, o.a. doen ze Een oproep openingstijden op zondag te verruimen vooral als zon- en feestdagen aansluiten.

NEDERLANDSCHE BOND

TER BESTRIJDING VAN

overdreven Zondagsrust op het gebied van
Post- en Telegraafverkeer.

LEE U W A R D E N , 30 December 1890.

M.!

De op 14 dezer te Zwolle gehouden vergadering van *adhaesie-betuygers* werd door een 23-tal afgevaardigden van *Kamers van koophandel en handelsverenigingen* bijgewoond.

Eenstemmig was men van oordeel, dat het oprichten van een *bond* het *eenige* middel was, om het U bekend kwaad met succès te bestrijden.

Er werd besloten :

a. Eene vereeniging op te richten onder den naam: „**Nederlandsche bond ter bestrijding van overdreven Zondagsrust op het gebied van Post- en Telegraafverkeer.**”

Ook in 1900 laat de Bond fiks van zich horen. Ze zijn boos nadat is besloten dat op zondag geen drukwerk en ook geen week- en maandbladen meer bezorgt worden.

Hun inspanningen hebben nooit resultaat gehad en na 1916 zijn ook geen teken van leven meer te vinden.

2. Vergelijking met andere landen.

Ver voor Nederland had België tabs aan de zegels en ook op briefkaarten. Door de tab met **NIET BESTELLEN OP ZONDAG** af te scheuren of op de briefkaart door te strepen kon degene die het poststuk verstuurt aangeven of wel of niet op zondag besteld moest worden.

België koos er dus voor **ALLES** op zondag te bestellen **TENZIJ..**

De tab op de zegel is afgescheurd en tab op deze briefkaart met antwoord is doorgestreept.

Maar ook een briefkaart van 1914 waarbij de tab op de briefkaart niet is doorgestreept en de tab niet van de bij gefrankeerde zegel is gescheurd.

Ook dit krantebandje dat in 1897 is verzonden naar Hoofddorp in Nederland bevat een zegel waarbij de tab niet verwijderd is.

Dit betreft een voorafstempeling zonder datum, het is dus niet te achterhalen of het nieuwsblad op een zondag besteld zou zijn.

Brief met 4 zegels met tab, totaal 25C. Verzonden van Brussel naar Chemnik op 20 febr 1899.

België gebruikte deze tab's vanaf 1893 tot medio 1914, na de Duitse inval.

Nederland en België zijn de enige landen die officiële zegels en/of etiketten hebben gebruikt om het wel of niet bestellen op zondag te beïnvloeden.

Daarnaast is Nederlandsch Indië het enige andere land waarbij uitingen rond de zondagbestelling gevonden zijn.

Daarbij zijn alle uitingen voorgedrukte, bestempelde of geschreven "Ook op Zondag bestellen".

Ook op Zondag bestellen.

Amoy 9 (24) - aankomst.
nodig voor de 17.4
nodig voor de 17.4

Ook op Zondag bestellen.

Briefkaart - Betaald verzonden naar Nederlandsch-Indië
 (Carte postale-réponse pour les Indes néerlandaises)

ADRES ADRESSE ALAMAT

12 juni 1918

Jaw. Frank Bauger

Rivisang 21.

Wilbereden

*vertellen, zeg, de 19.
 of is? gaan bij lering
 de bent na dien
 tijd, hier of daar, dus
 datloos, leurt u in
 in hotel gaat. Denk
 niet dat era zich
 is, omdat is wonder
 hen niet schijft, hou
 te is zo gerond als in
 vischiel, te vraag of
 je hoor moezij
 en nog 2 schot
 wijf steen met
 voor, tot zeers*

Op zondag bestellen

BRIEFKAART - CARTE POSTALE

ADRES ADRESSE ALAMAT

Mevrang

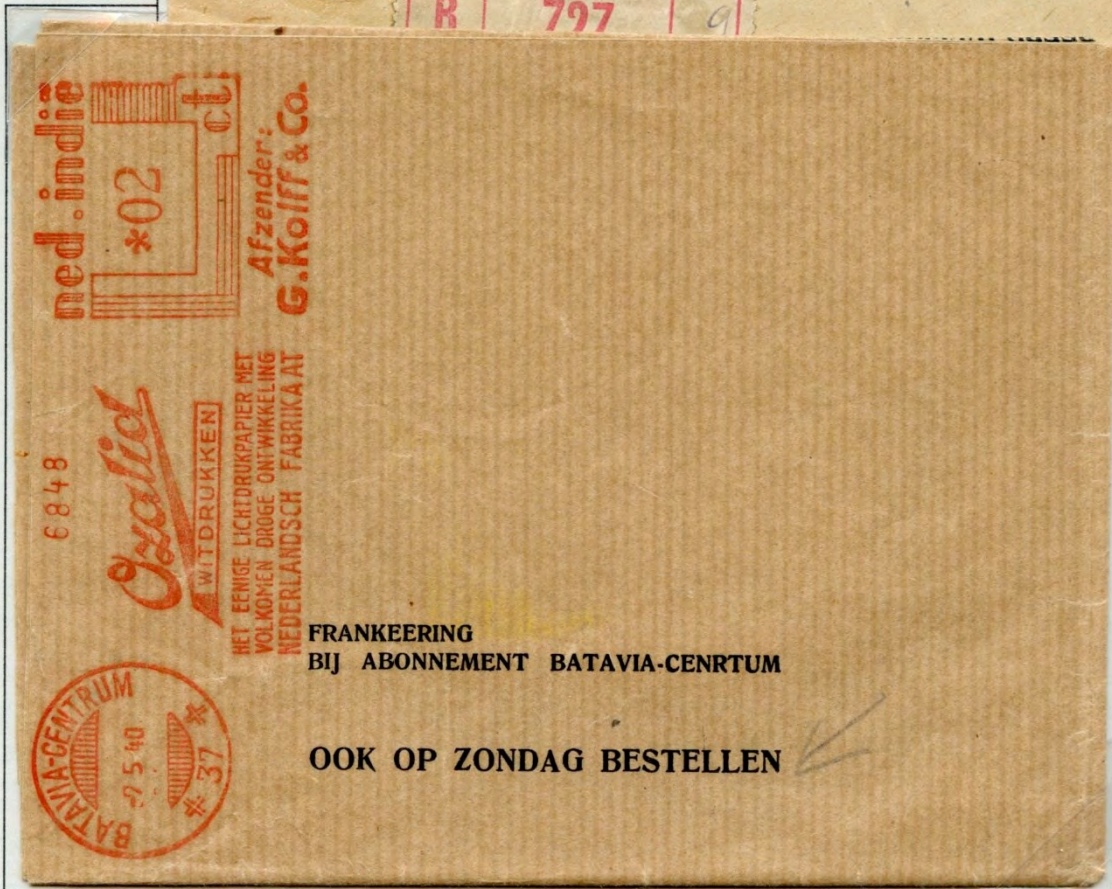
S. Kullmeister

Laan de Piemer

Wilbereden

*regen blijft mit.
 Op nu Beste Jant
 die ga ik herbij
 eden. Het beste
 vergier met de
 afken en ontvang
 de ook namen
 die en, Kies onze
 hartelijke groeten
 en blijf nu als altijd
 uwwe Lot.*

“Ook op zondag bestellen” voorgedrukt op een aangetekende firmabrief die op vrijdag 2-10-1925 is verzonden van Semarang naar Amsterdam.

Gevouwen adresband met frankering bij abonnement waarop “Ook op zondag bestellen” voorgedrukt.

3. 1912-1919 Het eerste zondagsetiket, alles wordt besteld tenzij..

Pas op maandag 15 jan 1912 (ondanks de herhaalde voorstellen daarvoor vanaf 1889) kwam het eerste etiket van Nederland beschikbaar voor 1 cent per vel met 50 etiketten.

Nederland kiest **ALLES** op zondag bestellen **TENZIJ**...

Bij de invoering van dit eerste etiket worden er in geen enkele plaats op zondag meer dan twee maal de bussen gelicht en vinden er nog slechts in enkele steden twee bestellingen plaats.

Verder kan op veel plaatsen gedurende enkele uren de zondagse post afgehaald worden.

Ten opzichte van de situatie van 1850 is er dus al heel veel veranderd maar het zal nog tot 1940 duren voordat de zondagbestelling helemaal tot de verleden tijd behoren.

In onderstaand wikkel stuurde Controleur-magazijnmeester te Haarlem vijftig vellen van vijftig etiketten aan de postkantoren toe. Op de achterzijde staat het drukmerk "mei 1912" voor.

Zondags-etiquetten.

50 vellen.

FDC van het eerste etiket op dit postblad en op deze drukwerkbrief. Zaterdag 20-1-1912 is de 1^e zaterdag na het verschijnen van het etiket.

Het postblad is op zondag 21-1-1912 in Vogelzang aangekomen. Zou het ook op zondag bezorgt zijn?

Ook deze brief toont een juist gebruik op de eerst mogelijke zaterdag 20-1-1912. Gefrankeerd met 5 cent (sinds 1-10-1908 het juiste tarief) werd deze brief verzonden van Utrecht naar Zeist.

Drukwerk werd al vanaf 1900 niet meer op zondag besteld. Mogelijk was de afzender daarvan niet op de hoogte. Dit drukwerk is ook op 20-1-1912 's-avonds tussen 9 en 10 uur verzonden lokaal in Utrecht maar is daar de volgende dag (E.V. = 'en ville') nog niet besteld.

Nog een drukwerk dat op zaterdag 20-1-1912 is gepost en nog op dezelfde dag (aankomststempel 20-1-1912 op de achterzijde) lokaal in Rotterdam bezorgt is. Het tarief is juist voor de 2^e gewichtsklasse.

Omdat drukwerk sinds 1900 niet meer op zondag besteld werd komen krantebandjes met een zondagetiket vrijwel niet voor. De krant is op maandag bezorgt.

Van 1909 tot 1916 kon men de afzenderlijnen op postwaardestukken laten vervangen door het bedrukken met de EIGEN NAAM EN ADRES in dezelfde kleur op ten minste 500 stuks. De firma Bohlmeijer en Co. koos er blijkbaar voor dit op briefkaarten voor lokaal gebruik (vanaf 1-10-1908 1½ cent) te doen en zonodig 1 cent bij te plakken bij interlokaal gebruik zoals hier van Amsterdam naar Haarlem.

NIET BESTELLEN
OP ZONDAG

Den Heer A. Schouffeur

Nieuwe Markt 10 a

E. Y.

TARIEF ?

Aangetekend DRUKWERK van Bunde naar Amsterdam op maandag 12-2-1912 juiste gefrankeerd met 1 cent + 10 cent voor het aantekenrecht.

Het gebruik van dit etiket valt behoorlijk tegen. Daarom laat de PTT op 1 augustus 1916 de vergoeding van 1 cent per vel vervallen. Als gevolg daarvan moeten de kantoren vanaf december hun aanvragen ook niet meer richten tot de Controleur-magazijnmeester te Haarlem maar tot het Hoofdbestuur in Den Haag.

Lokaal port als betaald antwoord binnen Amsterdam op 15-1-1914.

Militaire portvrijdom met een etiket "Niet bestellen op zondag" op zondag 24-1-1915 verzonden van Amsterdam naar Bussum.

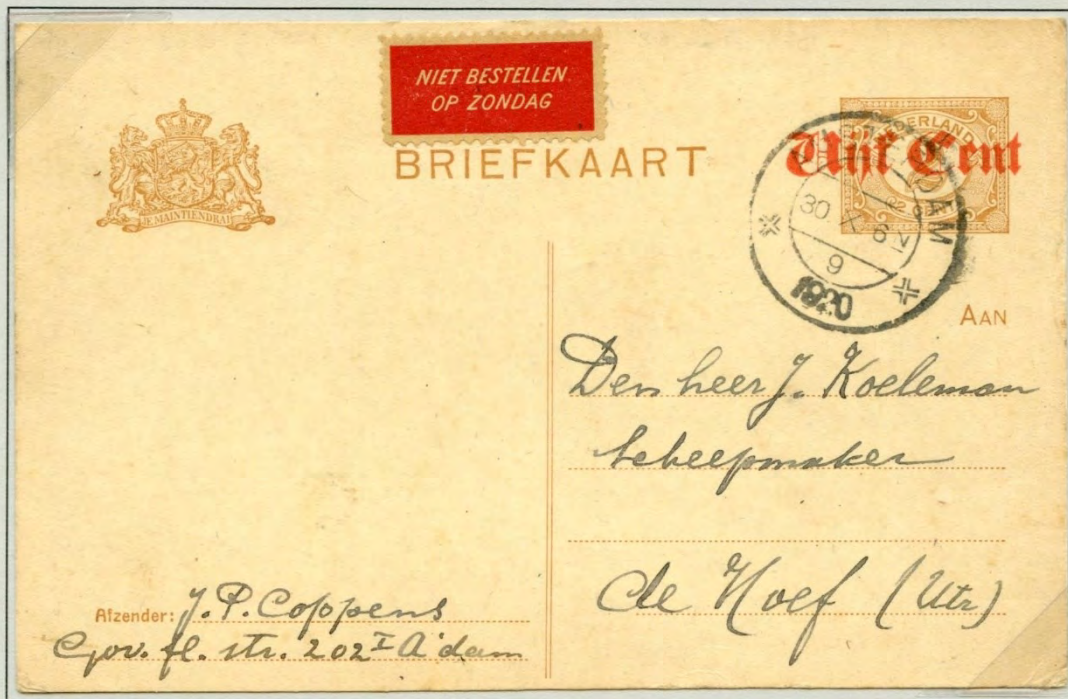
Op 6-8-1916 gaat Amsterdam als laatste over naar slechts 1 bestelling per zondag. En op 1-10-1916 wordt het bestellen op zondag van postpakketten opgeheven en er was geen gelegenheid meer om de brieven op zondag af te halen.

Per 15-2-1917 vindt er in geen enkele plaats meer dan 1 buslichting meer plaats.

Briefkaart met betaald antwoord op maandag 8-10-1917 verzonden van Amsterdam naar Rotterdam met het juiste tarief van 3 cent (vanaf 16-10-1916).

Een wel heel laat gebruik van het 1^e etiket: het 2^e etiket was al vanaf 1919 verkrijgbaar. Briefkaart van 5 cent, sinds 1-11-1919 het juiste tarief, op 30-10-1920 verzonden van Amsterdam naar De Hoef.

Op poststukken naar het buitenland had het plakken van het etiket geen zin. En in het buitenland waren de etiketten niet verkrijgbaar. Toch zijn er voorbeelden. Deze brief werd op woensdag 25-10-1916 verzonden van Maagdenburg (D) naar Zwolle. Daar werd hij op zaterdag 28-10-1916, nu voorzien van het etiket, doorgestuurd naar een ander adres.

Twee postwissel met juiste frankering van 2½ cent. Op 23-7-1917 maakt de heer Kolman ½ cent over naar de heer Vriend en op 14-9-1918 ontvangt dezelfde heer Kolman ½ cent van de heer Vervoort. Postwissel zijn niet voor dit doel in het leven geroepen maar ik wil het u niet onthouden.

Deze strook, waarop, voorzoo veel deruimte op de voor- en achterzijde het toelaat, mededeelingen van allerlei aard kunnen gesteld worden, kan door den geadresseerde langs de perforatielijn afgescheiden en behouden worden.

Gld. 1/2 Ct. Gestort 23 juli 1917
 Naam en woonplaats van den afzender:
 J. A. Kolman, K. W. W. S.
 O. Zand.
 ZIE DE NOTA OP DE KEERZIJDE VAN DEN POSTWISSEL.

10
20
30
40
50
60
70
80
90

NIET BESTELLEN OP ZONDAG

NEDERLAND 2 CENT

ier frankerzeg

NEDERLAND 1/2 CENT

NEDERLANDSCHE POSTERLIJEN.

Binnenlandsche Postwissel

Grant Gulden 1/2 Ct.

De aanwijzing der som, het getal Guldens voluit geschreven, te herhalen.

en halve 1/2 Ct.

Aan G. Vriend jr. Ery:
 Commiss H. y. s. m. of order.
 (Straat, enz.) *Vreienstraat 495. I*
 te *Amsterdam*

Betaalbaar ten Postkantore te *1801*
 OUDENZAAL
 Ingeschreven in het Register N°. 13, onder N°. *1801*
 te den *19*
 (Handtekening van den Postambenaar.) *Jerk*

1
2
3
4
5
6
7
8
9

Dagteekeningstempel van

het kantoor van oorsprong.

Gld. 1/2 Ct. Gestort 14 Sep 1918.
 Naam en woonplaats van den afzender:
J. A. Kolman
O. Zand
 ZIE DE NOTA OP DE KEERZIJDE VAN DEN POSTWISSEL.

10
20
30
40
50
60
70
80
90

NIET BESTELLEN OP ZONDAG

NEDERLAND 1 1/2 CENT

anker

NEDERLAND 1 CENT

NEDERLANDSCHE POSTERLIJEN.

Statenlandsche Postwissel

Grant Gulden 1/2 Ct.

Het getal Guldens voluit geschreven te herhalen.

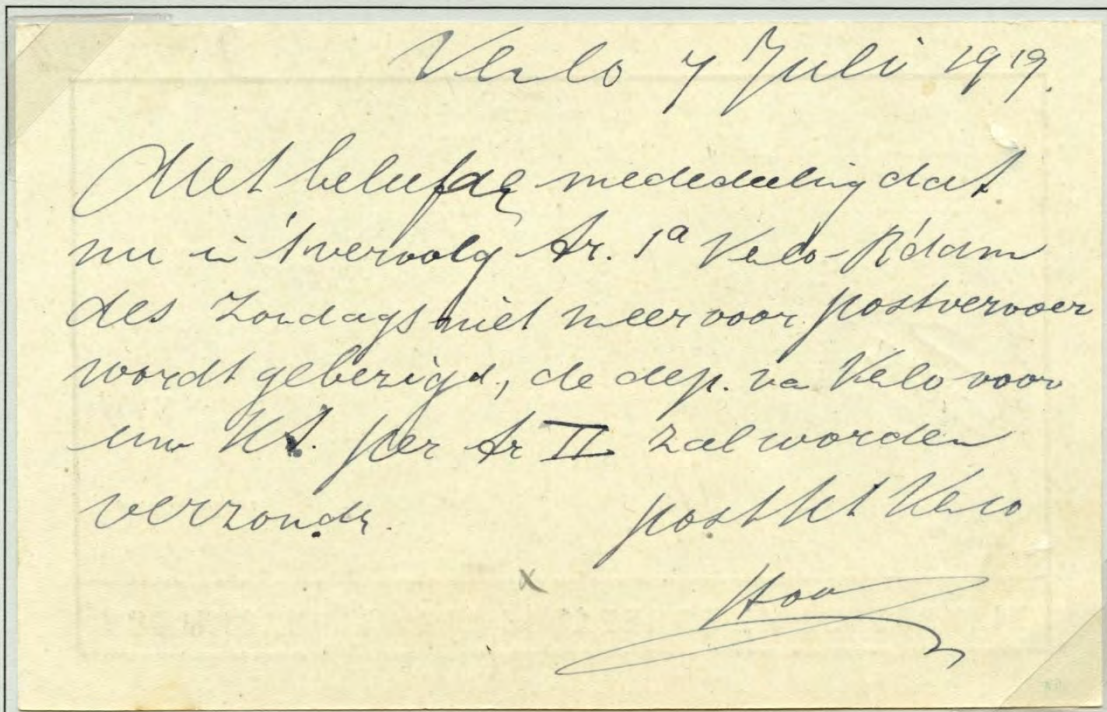
Ein halven eint Gld. 1/2 Ct.

Aan den H. J. A. Kolman
 of order.
 (Straat, enz.) *2 W. W. S.*
 te *Oudenzaal.*

Betaalbaar ten Postkantore te
 Ingeschreven in het Register N°. 13, onder N°. *1801*
 te den *19*
 (Handtekening van den Postambenaar.)

1
2
3
4
5
6
7
8
9

De afnemende zondag werkzaamheden wordt ook getoond op deze dienst kaart die vanuit Venlo naar Deurne gestuurd is op 7-7-1919.

ADMINISTRATIE DER POSTERIJEN EN TELEGRAFIE

DIENST

AAN *Postkantoor*

VAN *Postkantoor Venlo* | TE *Deurne*

VENLO
7 JUL 1919

POSTKANTOOR VENLO
afdeling Cheque en ditz.

MODEL NR. 496.
L. 399. — 1919.

(verkleinde kopie van voorzijde)

De tekst: Met beleefde mededeling dat nu in 't vervolg trein Ia Venlo-Rotterdam des zondags niet meer voor postvervoer wordt geberijgt, de dep. (post) van Venlo voor uw kantoor per trein II zal worden verzonden. Pakket Venlo.

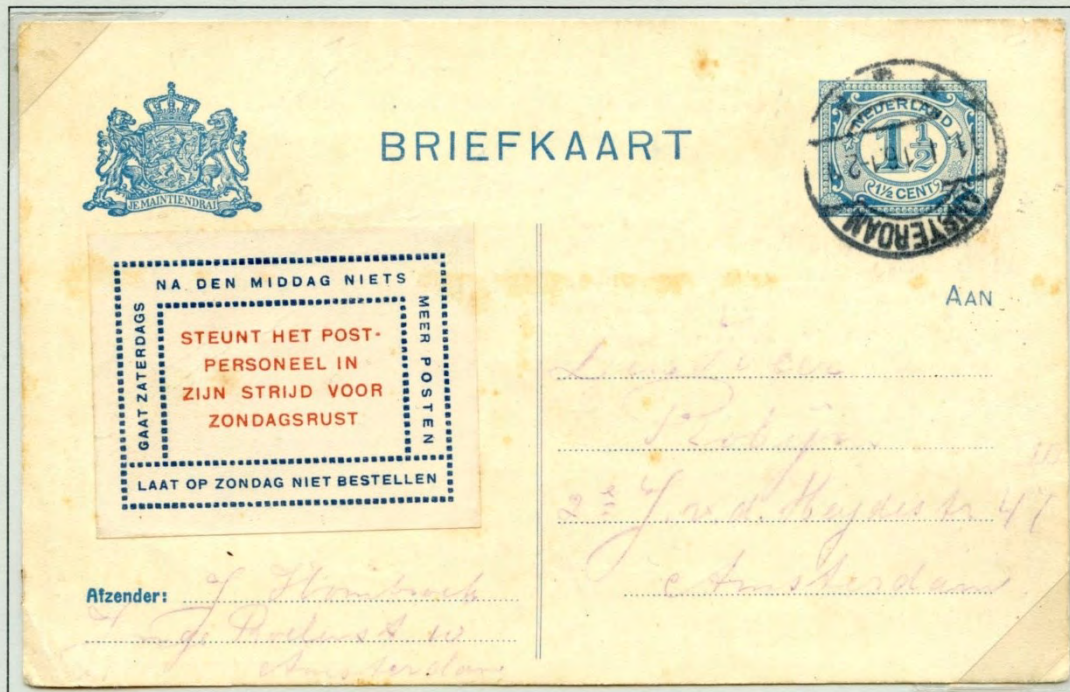
4. De acties naast de etiketten.

Voorstanders van Zondagsrust.

Rond 1916 werd veel actie gevoerd tegen zondagbestelling. Groot voorvechter was de Haagse kantoor knecht C.W. Messemaker. U ziet zijn foto op het hoofd van de postman op de hieronder getoonde en nooit uitgegeven actiekaart.

Proef van actiekaart. Het hoofd van de postman is een foto van de ontwerper C.W. Messemaker.

Zo ontwierp Messemaker ook de sluitzegel die u hierboven op een briefkaart en hieronder op de achterzijde van een brief ziet.

ZONDAGSRUST?

BIJVOEGSEL van Ordelijke Hervorming (No. 16, 3e jaargang) 27 Juli, 1895.

POSTBEAMTE (met zijne vrouw, die van hun vrijen Zondag willen genieten): Twee retour derde naar X. als 't u belieft?
 BUREAULISTE: Kom morgen eens weer baas, 't is Zondag!

Uitgave van B. JACOBS te Groningen.

Gebaseerd op hetzelfde ontwerp liet hij ook briefkaarten drukken.

De heer B.J. Wassink gebruikte deze kaarten op 14-2-1915 en op 26-12-1915, beide met het juiste tarief van 2½ cent (tot 16-10-1916).

Ook op deze lokaal in Amsterdam verzonden briefkaart ziet u hetzelfde ontwerp met het juiste tarief van 1½ cent (ook tot 16-10-1916).

Gebaseerd op hetzelfde ontwerp liet hij ook briefkaarten drukken.

De heer B.J. Wassink gebruikte deze kaarten op 14-2-1915 en op 26-12-1915, beide met het juiste tarief van 2½ cent (tot 16-10-1916).

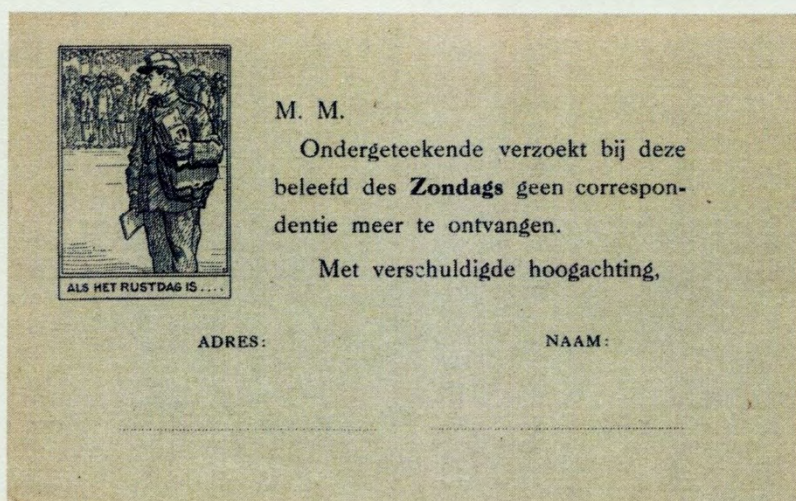

Ook op deze lokaal in Amsterdam verzonden briefkaart ziet u hetzelfde ontwerp met het juiste tarief van 1½ cent (ook tot 16-10-1916).

Ook maakte Messemaker deze sticker in het groen.

Hij gebruikte hetzelfde ontwerp in het blauw op verschillende kaarten.

(verkleinde kopie achterzijde)

Zo maakte hij ook deze kaart die afgegeven kon worden aan voorstanders. Na ondertekening en adresvermelding kon de afzender aan zijn/haar postkantoor aangeven dat hij op zondag liever geen post ontving.

De afdruk van deze sticker staat ook afgedrukt op deze briefkaart die met militair portvrijdom op 31-7-1916 gebruikt verzonden is van Arnhem naar Nieuw-Buinen.

Een iets gewijzigd ontwerp in het rood op een ansicht naar Amsterdam, te bezorgen op woensdag 1-1-1919, het grote kruis geeft dit aan.

Begin 1917 bracht hij briefkaarten met een bruin ingedrukt stempel uit waarop nu ook gevraagd werd op zondag geen telegrammen te versturen.

Tegenstanders van Zondagsrust.

Er waren ook nog tegenstanders die juist wel op zondag post wilden ontvangen.

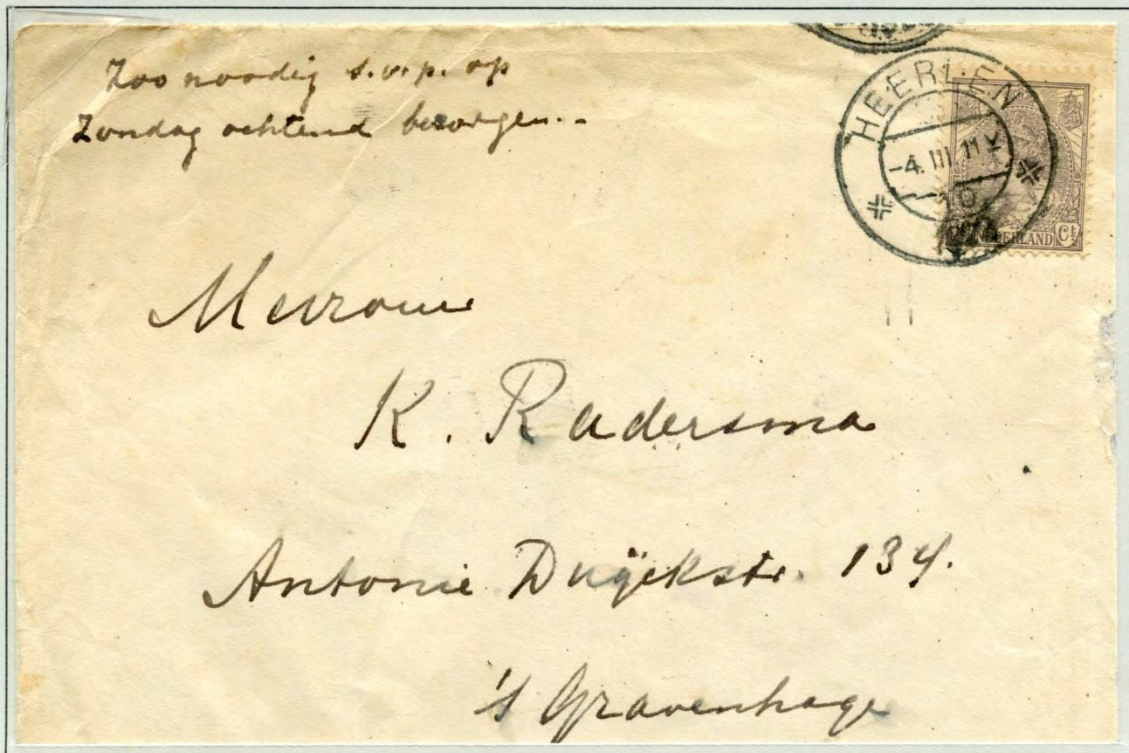

Met geschreven tekst

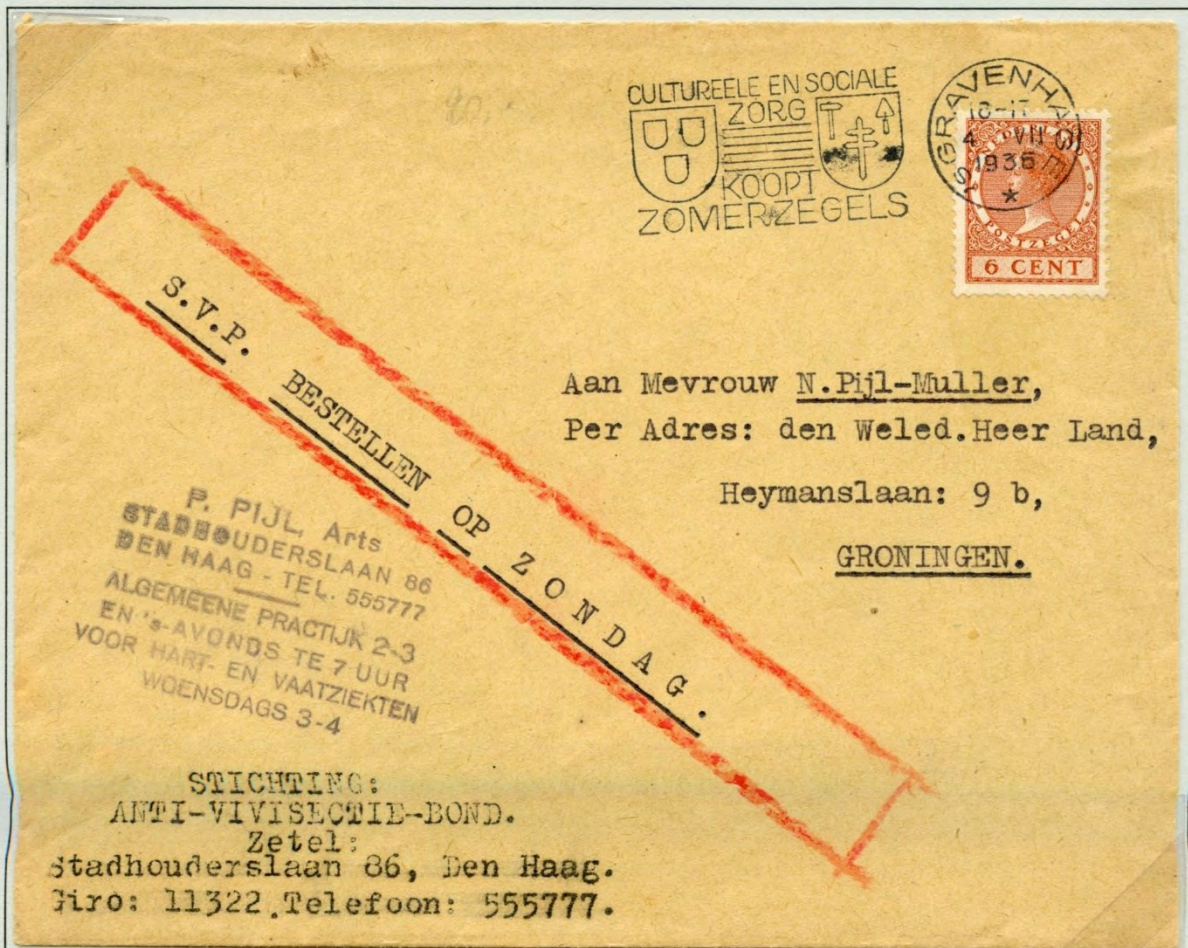

Of met een zelf gemaakte sticker

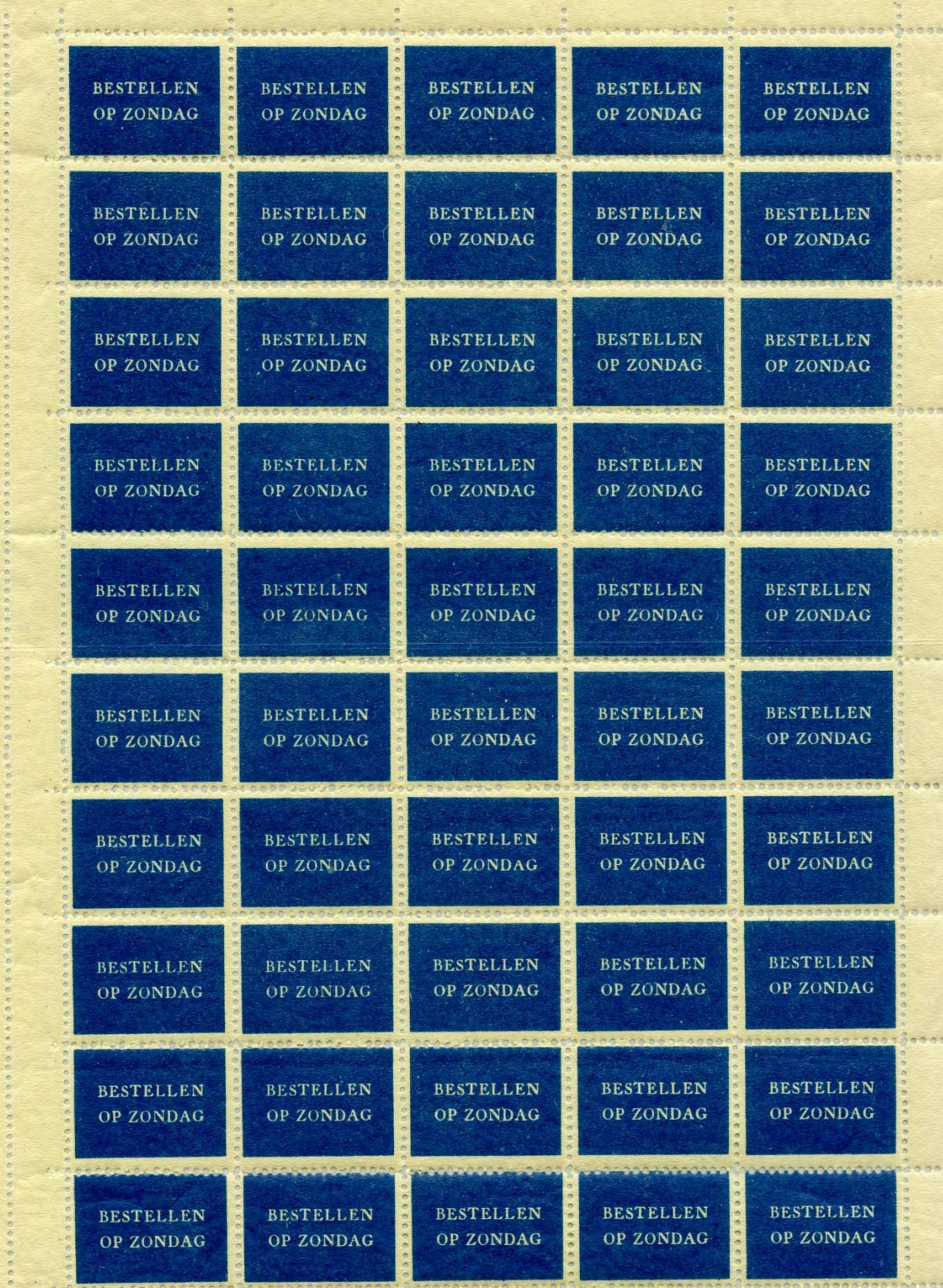
Brief van Heerlen naar 's-Gravenhage op zaterdag 4-3-1922 met de geschreven tekst "Zoo nodig s.v.p. op Zondag ochtend bezorgen".

Onderstaande brief toont aan dat ook in 1938 er nog tegenstanders van de zondagsrust waren. Deze gebruikers wisten blijkbaar niet van het bestaan van de toen nog in gebruik zijnde etiketten "Bestellen op zondag". Verzonden op 4-7-1938.

5. 1919-1925 Het tweede zondagsetiket, niet bestellen tenzij..

De eerste wereldoorlog veroorzaakte grote veranderingen op sociaal gebied en het jaar 1919 brengt behalve de 48-urige werkweek een belangrijke kans tot beperking van de zondagse besteldienst.

Vanaf zondag 20 juli 1919 kon het tweede zondagsetiket gebruikt worden.

Het grote verschil was dat nu in principe gewone post niet meer op zondag bezorgt werd tenzij daar nu juist de zegel met **BESTELLEN OP ZONDAG** op zat.

Voor bestelling op zondag moest nu ook weer (iets) betaald worden: 10 etiketten kostte 1 cent.

Wat werd er nu op zondag nog wel besteld:

- dagbladen
- kennisgevingen van aangetekende stukken
- brieven en briefkaarten uit het buitenland
- en verder brieven, briefkaarten etc voorzien van het etiket **BESTELLEN OP ZONDAG**.

Op het bestelformulier (model uit 1923) waarmee kantoren nieuwe zegels, briefkaarten etc konden bestellen laat zien dat de etiketten bij het hoofdbestuur besteld konden worden.

MODEL NR. 60A. L. 612/23

BENAMING VAN HET VERKRIJGBARE	AANGEVRAAGD		
	AAN- TAL	PRIJS P. STUK	TOTAAL BEDRAG
FRANKEERZEGELS:			
Verkrijgbaar in 18 soorten, nl. van			
cent: 1 ; 2 ; 2½ ; 4 ;			
5 ; 7½ ; 10 ; 12½ ;			
15 ; 20 ; 25 ; 30 ;			
40 ; 50 ; 60 ;			
gulden: 1.—, 2.50; 5.—;			
POSTZEGELBOEKJES:			
Zes soorten, bevattende zegels als volgt:			
24 van 2 ct.; . . . f 0.49			
24 van 7½ ct.; . . . 1.81			
24 van 10 ct.; . . . 2.41			
24 van 12½ ct.; . . . 3.01			
24 van 20 ct.; . . . 4.81			
6 v. 2, 7½ en 12 v. 10 ct.; . . 1.78			
BRIEFKAARTEN:			
Enkelvoudig van: . . . 7½ ct.			
Met betaald antw.: . . . 12½ ct.			
" " " . . . 15 ct.			
" " " . . . 25 ct.			
Formulieren v. adreswijziging 2 ct.			
Etiketten „Bestellen op Zondag“ per 10 stuks 1 ct.			
OVERIGE FORMULIEREN:			
Postwisselformulieren, binnenl., 1 ct.			
, buitenl., 1 ct.			
Borderellen voor quit. 8 d., 1 ct.			
" 14 d., 1 ct.			
Adreskaarten, binnenl., m. of zonder			
aang. waarde . 1 ct.			
" , m. verr.postw. 1 ct.			
" , m. stortingsform. 1 ct.			
" , buitenland, . 1 ct.			
" , m. verr. postw. 1 ct.			
Douaneverklaringen 1 ct.			
ALGEMEEN TOTAAL			

BENAMING VAN HET VERKRIJGBARE	AANGEVRAAGD		
	AAN- TAL	PRIJS P. STUK	TOTAAL BEDRAG
FRANKEERZEGELS:			
Verkrijgbaar in 20 soorten, nl. van			
cent: ½ ; 1 ; 1½ ; 2 ;			
2½ ; 3 ; 5 ; 7½ ;			
10 ; 12½ ; 15 ; 17½ ;			
20 ; 22½ ; 25 ; 50 ;			
gulden: 1.—, 2.50; 5.—; 10.—;			
POSTZEGELBOEKJES:			
Zes soorten, bevattende zegels als volgt: 24 van 1 ct.; . . . f 0.25			
24 van 2½ ct.; . . . 0.61			
24 van 3 ct.; . . . 0.73			
24 van 5 ct.; . . . 1.21			
24 van 12½ ct.; . . . 3.01			
6 v. 1, 2½, en 3 ct. en 12 v. 5 ct. 1.—			
BRIEFKAARTEN:			
Enkelvoudig van: . . . 2, 3 en 5 ct.			
Met betaald antw.: . . . 4, 6 en 10 ct.			
Met en zonder scheidingsl. op adresz.			
In blokvorm of in strooken v. 10 stuks			
zijn verkrijgbaar die van 2, 3 en 5 ct.			
OVERIGE FORMULIEREN:			
Postwisselformulieren, binnenl., ½ ct.			
, buitenl., ½ ct.			
Borderellen voor quit. 8 d., ½ ct.			
" " 14 d., ½ ct.			
Adreskaarten, binnenland, . ½ ct.			
" , v. aang. waarde			
en v. verrekening, ½ ct.			
" , buitenland, . ½ ct.			
Douaneverklaringen ½ ct.			
ALGEMEEN TOTAAL			

onder verhooving van | worden afge
aanvragen van totaal | der plaatselij
wordt niet voldaan. | .

Het 2^e formulier (model uit 1918) toont dat het 1^e etiket niet bij het hoofdbestuur maar de controleur-magazijnmeester te Haarlem besteld moesten worden.

Een postblad verzonden op zaterdag 8 mei 1920 die dus wel op zondag besteld moest worden.
 Het tarief van 7½ cent is het juiste tarief tussen 1 november 1919 en 1 maart 1921.

En een ander type postblad verzonden op zaterdag 30-10-1920.

Tot 1-11-1919 was het tarief voor een brief 5 cent tot 20 gram

Verzonden op donderdag 14-8-1919

en 10 cent tot 100 gram (2^c gewichtsklasse)

Deze brief is een dag of 5 vóór de tariefwijziging verzonden echter dat had geen effect gehad. De 2^c gewichtsklasse werd namelijk niet gewijzigd.

Verzonden op zaterdag 25-10-1919 en bezorgt op zondag 25-10-1919.

Tussen 1-11-1919 en 1-3-1921 was het tarief voor een brief tot 20 gram 7½ cent. U ziet hiervan 2 voorbeelden, uiteraard voorzien van het etiket BESTELLEN OP ZONDAG..

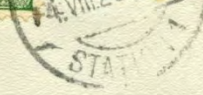

Verzonden op zaterdag 30-11-1919.

per 1-3-1921 werd het tarief verhoogd naar 10 cent.

Verzonden op zaterdag 11-10-1924.

Madlle M. Röpnack
 Hotel Huis ter Duin,
 Noordwyk aan Zee.

Zaterdag 4-8-1923

Zaterdag 13-10-1923

*De Heer en Mevrouw
 Maas Geesteranus.
 L. Nieuwstraat 11.*

1921

1921

*Monsieur le Baron F. de Selys-Longchamps
 6 Korte Voorhout*

Verzonden op
 woensdag 19 en
 bezorgt op
 donderdag
 20-3-1919.

La Haye

Onjuist gebruik van de eerste luchtpostzegel en daarom is deze brief op zondag 12-3-1922 in Doorn beport met 20 cent.

Hoewel het nieuwe etiket NIET voor gewone drukwerken mag worden gebruikt, probeert het publiek ze toch in de zondagsbestelling te smokkelen. Dit soort belangrijke prentbriefkaarten kan ook onmogelijk tot maandag blijven liggen.

Drukwerk-port is per 1-11-1919 verhoogd van 1 naar 1½ cent.

Verzonden op zaterdag 18-9-1920

En per 1-3-1921 verhoogd naar 2 cent.

Verzonden op
zondag 16-4-1922,
aankomst op
dinsdag 18-4-1922

Verzonden op
zaterdag 10-9-27

Verzonden op
zaterdag 13-10-23

Voor briefkaarten en beschreven prentbriefkaarten was het tarief vanaf 16-10-1916 3 cent.

Verzonden op zaterdag 23-8-1919.

Vanaf 1-11-1919 werd dit tarief verhoogd naar 5 cent en werd tevens het lokaaltarief afgeschaft. Hieronder ziet u een briefkaart lokaal verzonden op de 1^e dag: zaterdag 1-11-1919. Met het zojuist verhoogde tarief van 2 naar 5 cent.

Dinsdag
9-12-19

Zaterdag
10-7-1920

Zaterdag
10-7-1920

Vanaf 1-3-1921 wordt het tarief verhoogd naar 7,5 cent.
 Hieronder 2 juist gefrankeerde prentbriefkaarten voorzien van het etiket.

Verzonden op zaterdag 20-9-1924

Verzonden op donderdag 31-12-1925. Bedenk dat 1-1 een "zondag" was.

In deze periode ontstaan veel briefkaarten met allerlei opdrukken.

Met betaald
antwoord.

Zaterdag 13-5-22

Zaterdag 2-9-1922

Zaterdag 22-4-22

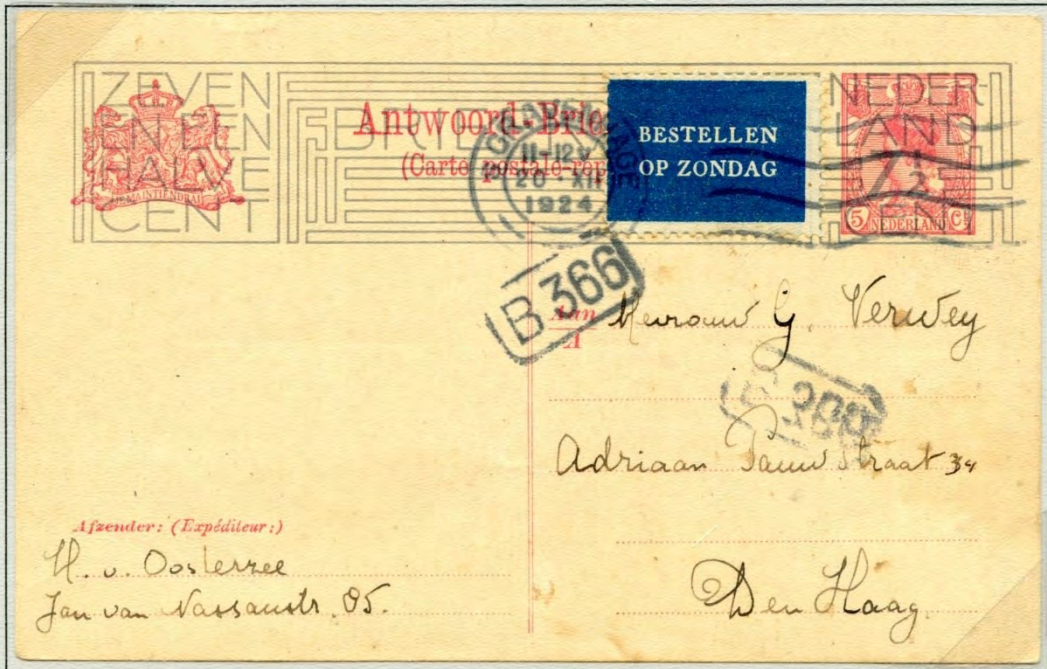

Verzonden op zaterdag 5-8-1922.

Verzonden op zaterdag 11-3-1922.

Verzonden op zaterdag 20-12-1924

Ook het tarief voor onderstaande briefkaart met antwoord is (2x) 7½ cent. We moeten dus constateren dat hij met (2x) 9 cent overgefrankeerd is

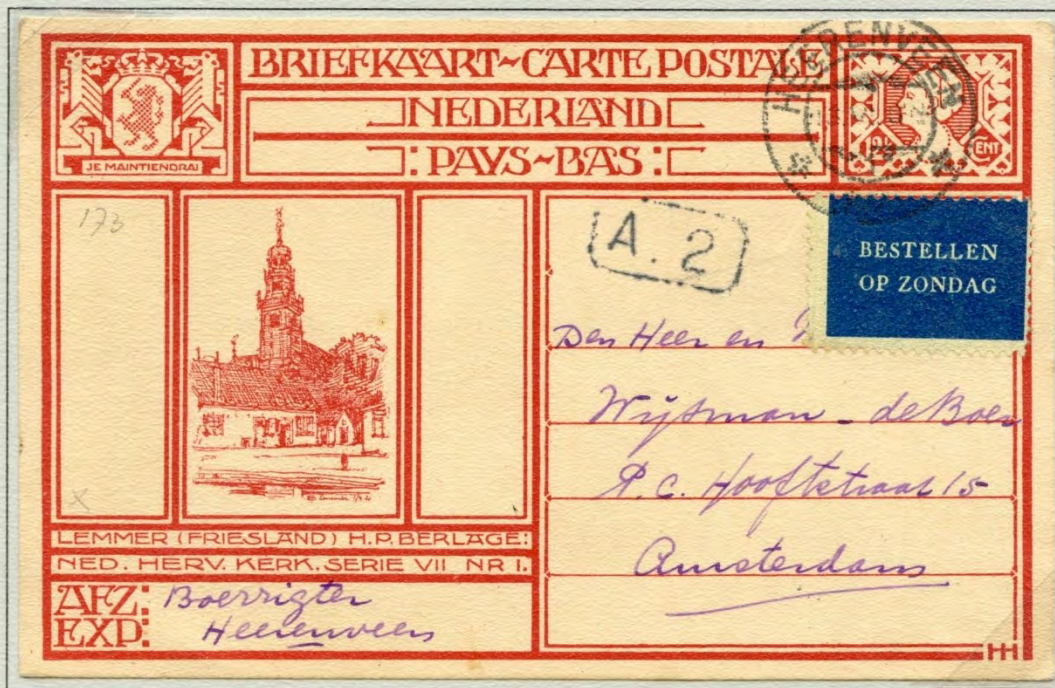
Verzonden op zaterdag 5-8-1922.

Verzonden op zaterdag 11-3-1922.

Geïllustreerde briefkaart met de Ned.Herv. Kerk in Lemmer als stadsgezicht op woensdag 13 juni 1925 verzonden van Heerenveen naar Amsterdam.

Dit type briefkaart met een waarde van 12½ cent was bestemd voor buitenlands gebruik. Daar deze naar Amsterdam gebruikt is was het gebruik van het etiket zinvol. En daarmee schaars.

Omdat dit tweede etiket slechts tot eind 1925 verkrijgbaar is geweest, is de combinatie met een zegel van het type Veth (7 ½ cent vanaf april 1925, 10 cent vanaf december 1924) schaars.

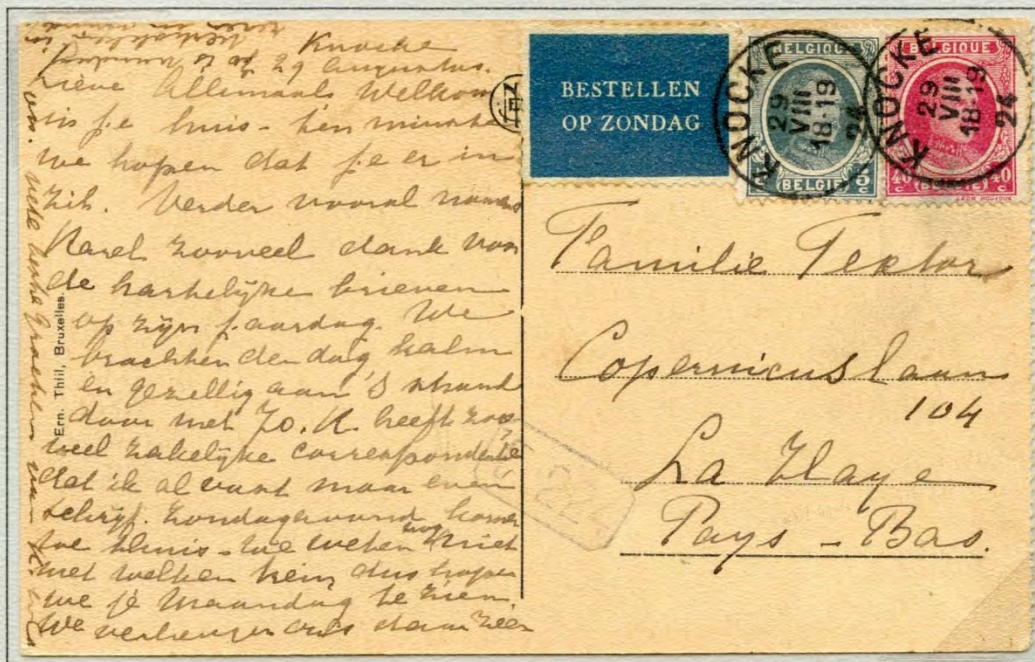

Verzonden op zaterdag 29-8-1925.

Verzonden op zaterdag 28-3-1925.

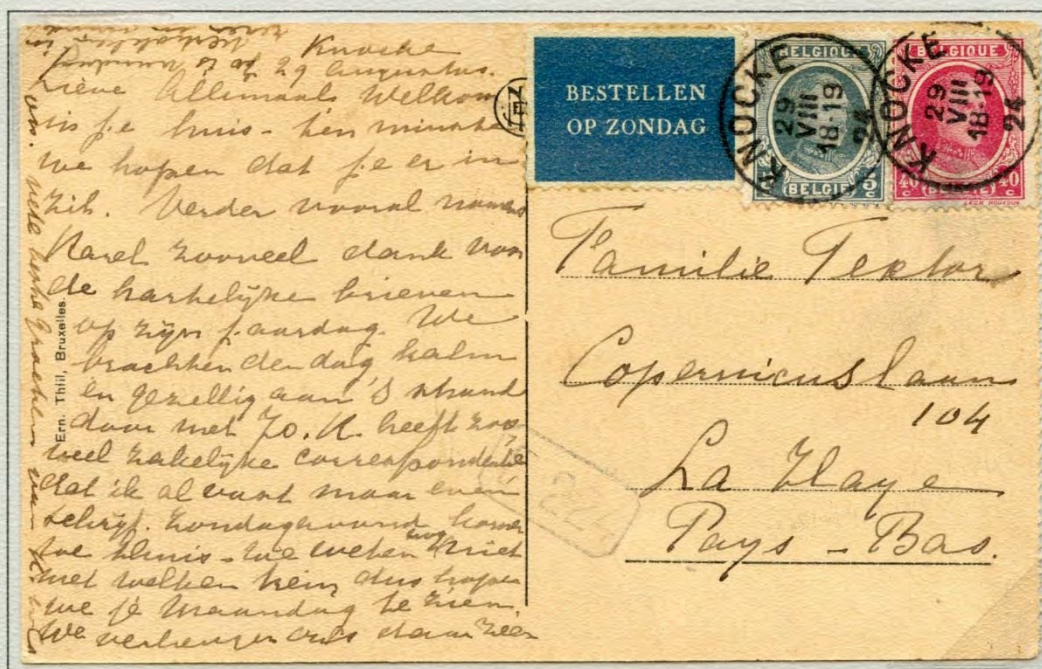
De schrijfster van deze kaart op vrijdag 29 augustus 1924 had voor haar Belgische vakantie een **zondagsetiket meegenomen**, maar ook zonder dat zou de buitenlandse kaart op zondag bezorgd zijn.

Verzonden op zaterdag 28-3-1925.

De schrijfster van deze kaart op vrijdag 29 augustus 1924 had voor haar Belgische vakantie een **zondagsetiket meegenomen**, maar ook zonder dat zou de buitenlandse kaart op zondag bezorgd zijn.

Zo ook voor deze kaarten uit resp. Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland

Woensdag
22-7-25

Donderdag
23-7-1925

Vrijdag 8-12-22

Nog twee bewijzen van de afnemende werkzaamheden op zondag.

In beleefd antwoord op Uw schrijven, betreffende de opheffing der Zondagbestelling heb ik de eer u vd Geur te melden dat die bij mij geen bezwaar vinden. Het tijdstip voor afhaling der corr. zal ik dan gaarne ingevuld van 8.15 tot 9.15, zoo het kan tot 9 uur opdat ik tijdig de godsdienstoefening kan bijwonen. Gaarne Uw antwoord tegemoet ziende, betreffende ingang der datum en goedkeuring voorgestelde wijzigingen.

De Kantonhouder
van Dijk.

Een dienstkaart van van Akmarijn naar de directeur Post- en Telegraafkantor te Joure:
In beleefd antwoord op uw schrijven betreffende de opheffing der Zondagbestelling heb ik de eer u vd Geur te melden dat die bij mij geen bezwaar vinden. Het tijdstip voor afhaling der corr. zal ik dan gaarne ingevuld van 8.15 tot 9.15, zoo het kan tot 9 uur opdat ik tijdig de godsdienstoefening kan bijwonen. Gaarne uw antwoord tegemoet ziende, betreffende ingang der datum en goedkeuring voorgestelde wijzigingen.

Slagharen 21 Dec 1923

Weld Gestrengheer Directeur

Heer tijdstip voor het afhalen der Correspondentie op Zondagen na 1 Jan '24 komt mij gewenst voor van 11. tot 11.30 v/m. Heer publiek komt in die tussentijd uit de kerk, het overgrootste merendeel behoeft er dan geen extra reis om te maken. Vandaar dat ik genoemd tijdstip alzo het gewenste acht. Met de vervallen depêsche tram 14 bedoelt Weld Gestrengheer zeker Zw Lw N op het briefje staat Gn.Zl.

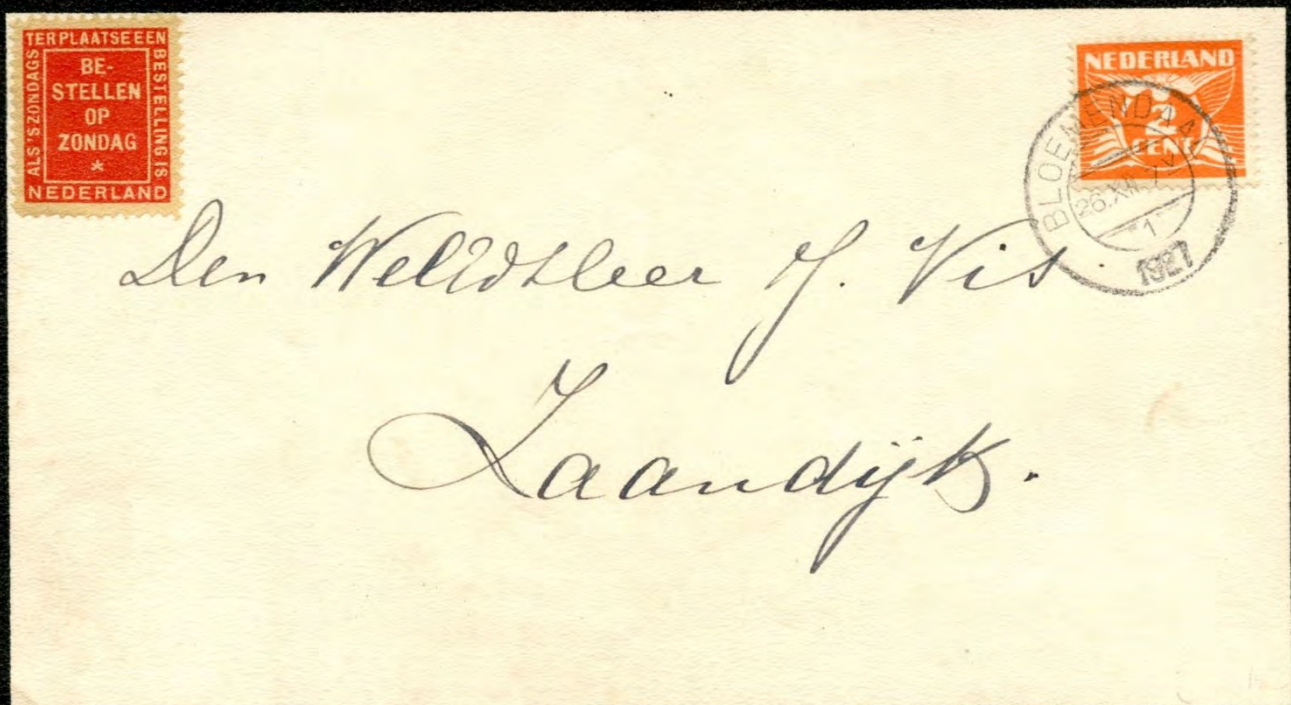
Uw gachters Weld Gestrengheer
De Kantonhouder

En een dienstkaart van de kantoorhouder van Slagharen naar de directeur van het Post- en Telegraafkantor te Dedemsvaart:
Het tijdstip voor het afhalen der correspondentie op Zondagen na 1 Jan '24 komt mij gewenst voor van 11 tot 11.30 v/m. het publiek komt in die tussentijd uit de kerk, het overgrootste merendeel behoeft er dan geen extra reis om te maken. Vandaar dat ik genoemd tijdstip alzo het gewenste acht. Met de vervallen depêsche tram 14 bedoelt Weld Gestrengheer uwer . zeker Zw Lw N op het briefje staat Gn.Zl.

6. 1926-1934 Het derde etiket, nog bij 8 grote steden

Vanaf 16 december 1925 is het derde etiket verkrijgbaar voor één cent per 10 stuks. Bestellen op zondag is voortaan alleen nog mogelijk "Als 's-zondags ter plaatse bestelling is". Dat is inmiddels alleen nog maar in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, 's-Gravenhage, Groningen, Scheveningen, Gorichem en Schiedam. De laatste twee vervallen al op 14 juli 1926. Op de 2e Paasdag, de 2^e Pinksterdag en de 2^e Kerstdag zal een bestelling in het gehele land plaats vinden 'welke zich ook tot de buitenwijken behoort uit te strekken'.

Ook dit etiket wordt nog steeds gebruikt op gewoon drukwerk maar ook op een bijzonder drukwerk nl een rouwbrief.

Bij de invoering van het 3^e etiket was het tarief voor brieven tot 20 gram 10 cent
Verzonden van Lochem naar Den Haag op zaterdag 1 mei 1926.

Sinds 1925 kon een gemeente op de plaatselijke kantoren – zelf te betalen – reclame handstempels laten gebruiken voor propaganda. Ede maakte daar direct (tot 1928) gebruik van met de tekst “Gunstig gelegen in mooie streek”. Deze brief werd op zaterdag 5 juni 1926 gepost.

Op dat zelfde moment was het tarief voor brieven tot 100 gram 15 cent.

Verzonden op woensdag 3-4-1926.

Per 1-7-1927 wordt het tarief voor brieven tot 20 gram verlaagd naar 7½ cent.

Verzonden op zaterdag 5-11-1927

Verzonden op donderdag 23-2-1928

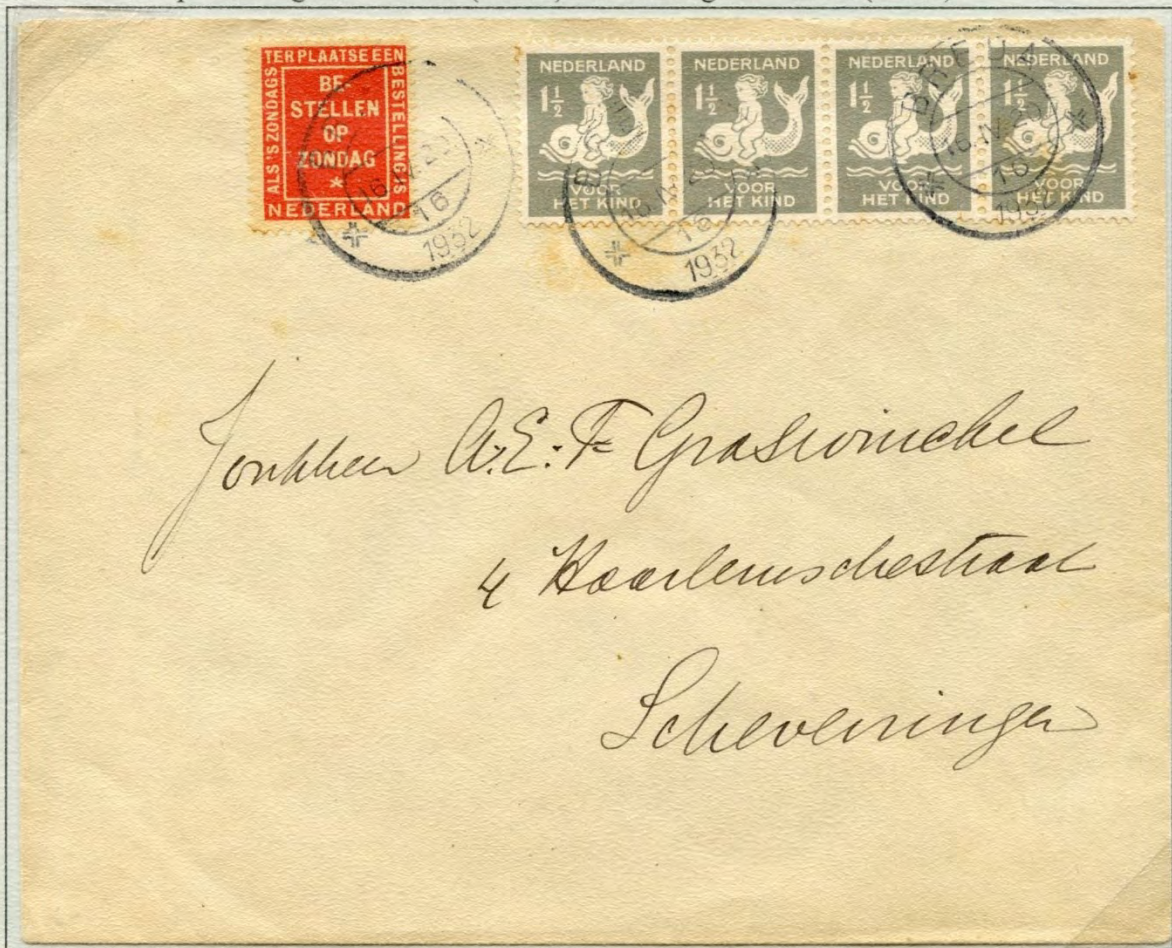
Het tarief voor onderstaande lokaalbrief die op zondag 30-4-1933 verstuurd werd in Den Haag was vanaf 1-2-1928 5 cent

Op 1-11-1929 wordt het tarief weer verlaagd, nu wordt het tarief voor brieven tot 20 gram verlaagd naar 6 cent.

Verzonden op zaterdag 28-12-1929 (boven) en zaterdag 16-4-1932 (onder).

Verzonden op zaterdag 9-9-1933.

en op zaterdag 17-6-1933.

Het tarief voor brieven tot 40 gram is op dat moment 12 cent.

Verzonden op zaterdag 23-7-1932.

Het tarief voor een aangetekende brief bedraagt in 1930 6 cent + 15 cent aantekenenrecht. Deze brief is dus met 23½ cent overgefrankeerd.

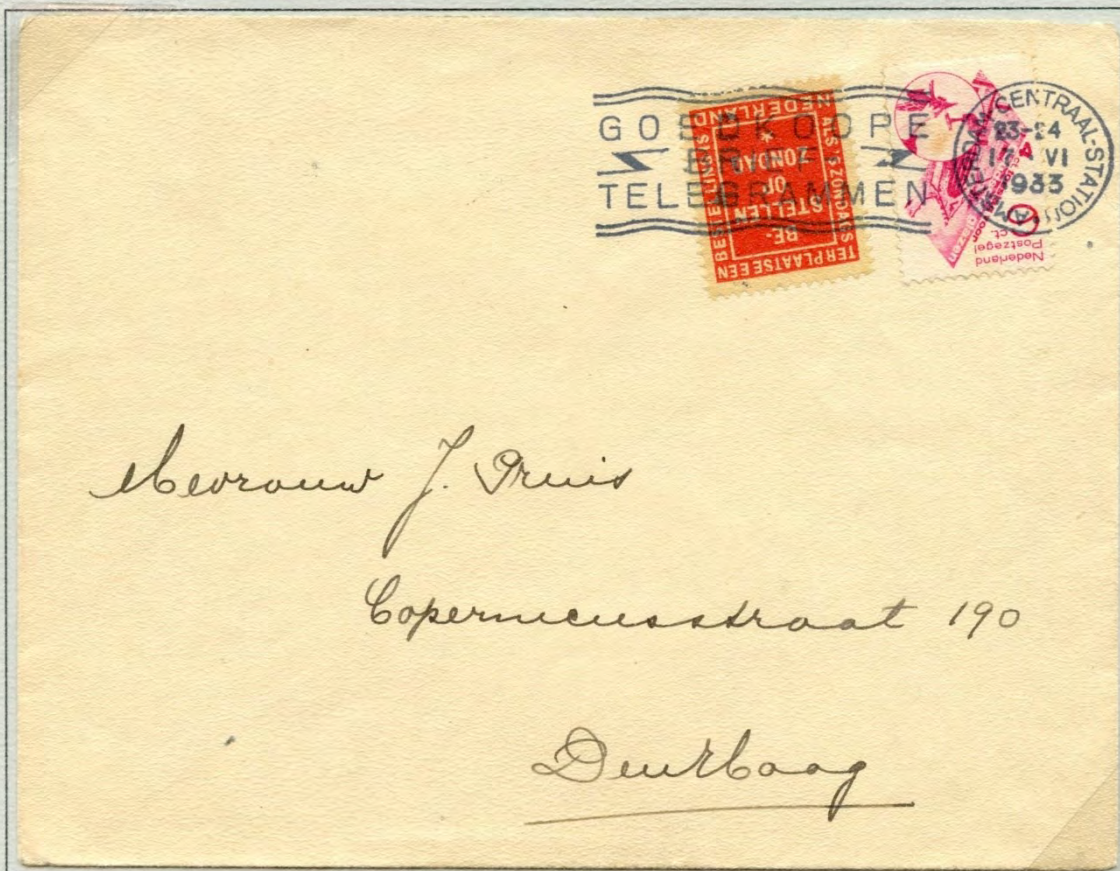
Verzonden op maandag 19-5-1930.

Verzonden op zaterdag 9-9-1933.

en op zaterdag 17-6-1933.

Voor briefkaarten en beschreven prentbriefkaarten bedraagt bij invoering van het 3° etiket het tarief 7½ cent.

Verzonden op
maandag 24-5-1926

Verzonden op
zaterdag 19-6-26

Verzonden op
zaterdag 23-1-1926

Op 1-10-1926 wordt dit tarief verlaagd naar 5 cent.

Verzonden op
zaterdag 2-10-1926

Uitgave Van der Meulen's Boekhandel, Deventer

Lieve Puck,
 Het bitterwampstyd
 te schrijven is zoveel
 repetitief is welke
 manuscripte. Hoe
 vindt je deze kaart? Zo was
 ik vroeger, ik krijg bestant
 niet meer. Morgen zal ik wel
 een epistel van je krijgen?
 Was er perselijk die dag met
 tante Althea. Ley, dat pakje
 is niet van
 van T. Am
 ik van zijn
 lieve judi
 welke leu
 artikel te fr
 ook te

den Heer Alg. Penningm.
 s. fac.
 rbranding
 delude. 23
 aevenhage.

Zaterdag 11-12-26

Zaterdag
20-2-1932

5 Februari is een dag,
 waaraan Thor heuselt wel
 denken mag
 Kant Bruin en Pop en Thor
 Riden Nicht Sineen grook smog
 Ad Lijn wij nog rhaax
 Klafin dan stoff
 Toek bidden wij voor hew
 geluk:
 "Och beste Onke riede keer,
 Gef' miet de handheid en nio mae.
 En wij maken een beuging met
 veel hotpew
 En feliekeren met een hand
 Pop. Bruin. Thor. en een koew.

Joukheer
 Swiehel
 leus Nesten
 eveningen

Vrijdag 4-2-1933

Verzonden op zaterdag 9-7-1938. Erg laat gebruikt want vanaf '34 was het 4^e etiket verkrijgbaar.

Het tarief van 4 cent was geldig vanaf 1-9-1937 t/m 1-4-39 en zou dus met dit derde etiket helemaal niet getoond moeten kunnen worden.

Verzonden op zaterdag 24-6-1939, nog later gebruik. En ook hier geldt dat dit tarief met dit etiket helemaal niet getoond had moeten kunnen worden.

Dit is een lokaal verzonden brief in Amsterdam en daarvoor was van 1-9-1937 t/m 20-58-1940 het juiste tarief inderdaad 3 cent.

Brieven en briefkaarten vanuit het buitenland moesten, als er ter plaatse een zondagbestelling was, altijd op zondag bezorgt worden. Desondanks werden er toch etiketten mee genomen op reis. Hieronder een voorbeeld vanuit Frankrijk

Vrijdag 1-10-1926

en één uit Duitsland

Zaterdag 27-12-30

In Dienstorder 769 wordt aangekondigd dat per 1-10-1930 het brieftelegram wordt ingevoerd. Ook daarop wordt het 3e etiket gebruikt.

RIJKSTELEGRAAF

NUMMER 7 MODEL NR. 8

BRIEFTELEGRAM

**TERPLAATSEEN
BE-
STELLEN
OP
ZONDAG
*
NEDERLAND**

AAN ROYAL -royal-

Koninkl. Nederl. Stoomboot My.
Prins Hendrikkade 108-114
Na 21½ bewaren

AMSTERDAM

Ontvangen wegens _____ f _____

Op de achterzijde staat de datum van zondag 11-6-1933.

**DIENST
P T T**

**TERPLAATSEEN
BE-
STELLEN
OP
ZONDAG
*
NEDERLAND**

VAN:

BRIEFTELEGRAM

AAN ROYAL -Royal-

Koninkl. Nederl. Stoomboot My.
Prins Hendrikkade 108-114
Na 21½ bewaren

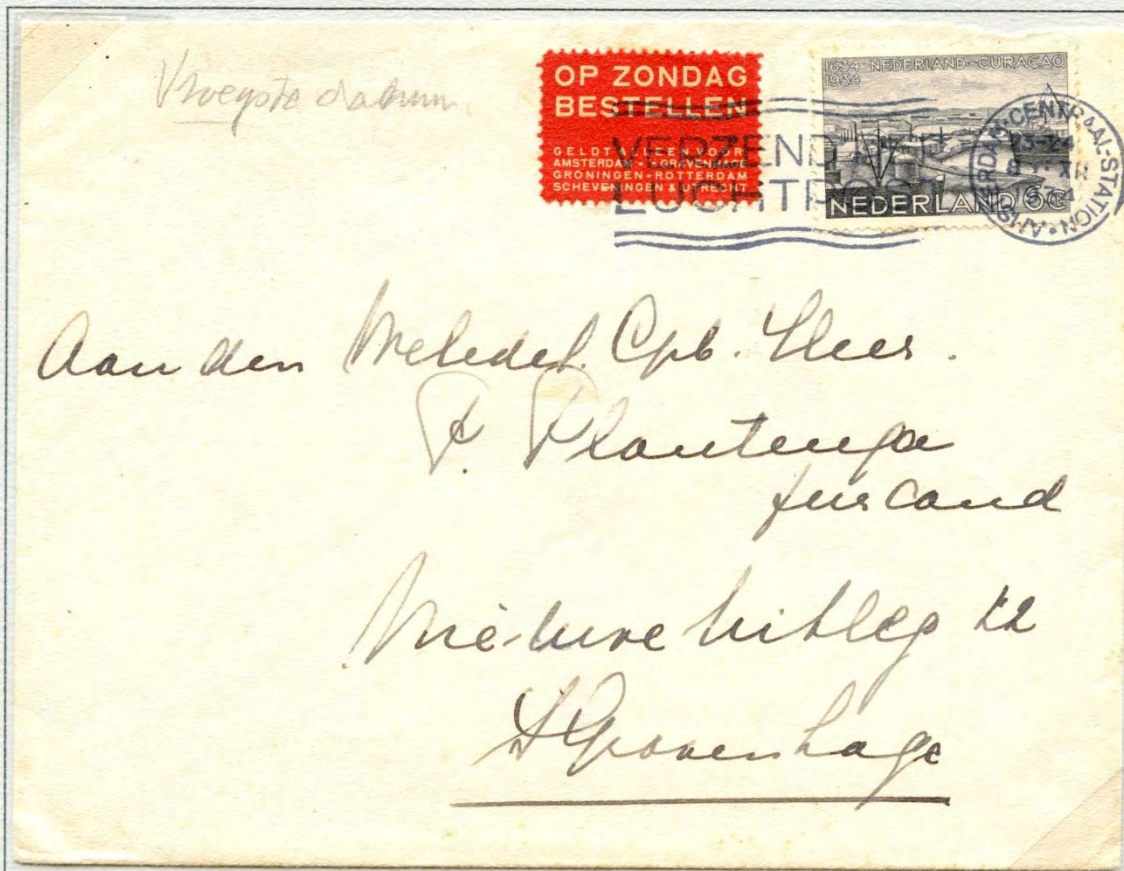
AMSTERDAM

TE _____

V A N:
DE DIRECTIE
RIJKSTELE
1933

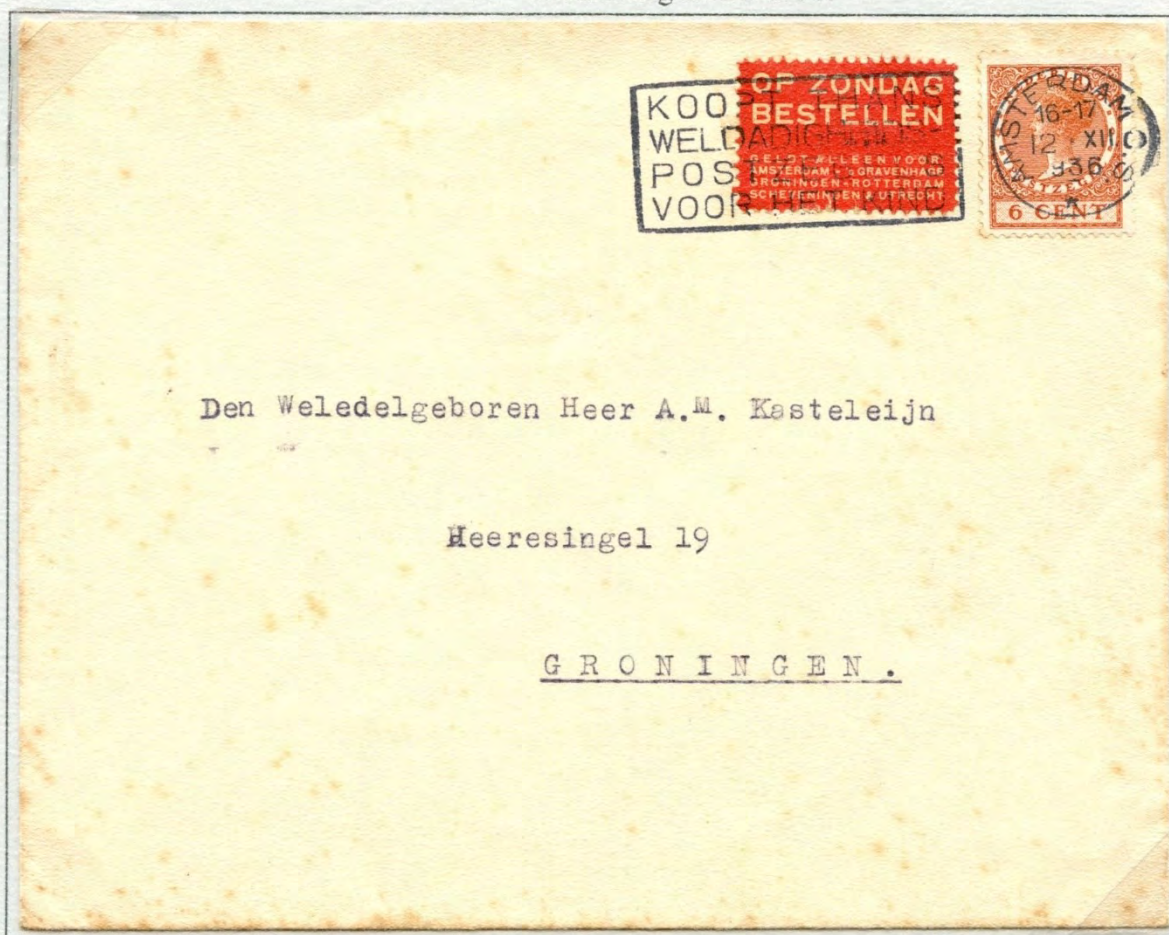
MODEL T 8a L. 1108/33

Het tarief voor een brief tot 20 gram was 6 cent

Vroegst bekende datum: Zaterdag 8-12-1934.

en zaterdag 12-12-1936.

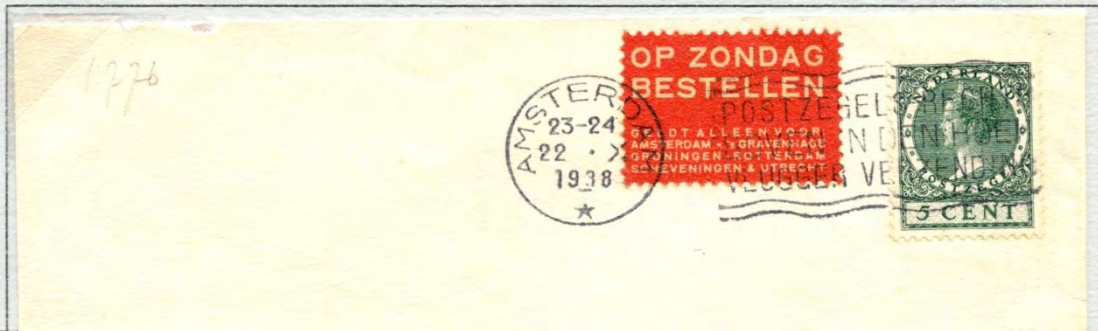

Op zondag 27 december 1936 verzonden van Breda naar Den Haag.
 Het stempel Scheveningen toont aan dat de brief niet zondag maar maandag 28-12-1936 bezorgt is.

Per 1-9-1937 werd het tarief voor een brief tot 20 gram verlaagd naar 5 cent. Deze brief werd op zondag 24-9-1938 verzonden van Utrecht en bezorgt in Maastricht, iets overgefrankeerd.

Op zaterdag 22
10-1938 vanuit
Amsterdam naar
Schiebroek
verzonden.
Daar was geen
zondagbestelling
dus op maandag
bezorgt.

B. F. de Jong,
Kataanweg 13.
Schiebroek.

Mejuffrouw Liesbeth Redeke,

Graaf Florisstraat 45,

ROTTERDAM.

Op zondag 21-11-1937 verzonden van 's-Gravenhage naar Rotterdam. Op de brief staat geen bewijs dat hij ook inderdaad daar op zondag is bezorgt.

Voor deze brief die op zaterdag 21 januari 1939 van Rotterdam naar Laren werd verzonden was behalve het port van 5 cent het expresserecht verschuldigd, dat sinds februari 1928 10 cent bedroeg. Het etiket was dus overbodig omdat Laren geen zondagbestelling meer kende. Het cijfer 1 geeft aan dat de afgifte voor verzending tussen 23 en 23.15 uur was. In de jaren dertig werden uitsluitend in Rotterdam expressestukken gestempeld met een cijfer 1, 2, 3 of 4 afhankelijk van het kwartier waarin het stuk op het kantoor was afgegeven.

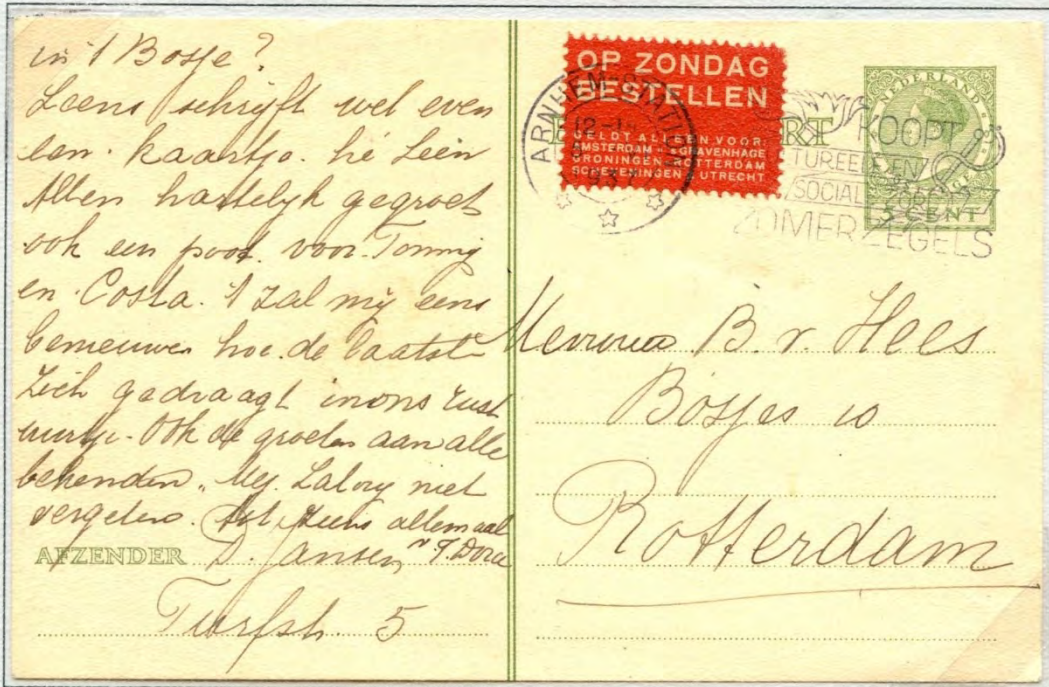
Lokale brief binnen Den Haag verzonden op zondag 26 november 1939. Het lokaal briefport van 5 cent werd op 1 juli 1936 (tot 20 augustus 1940) verlaagd tot 3 cent.

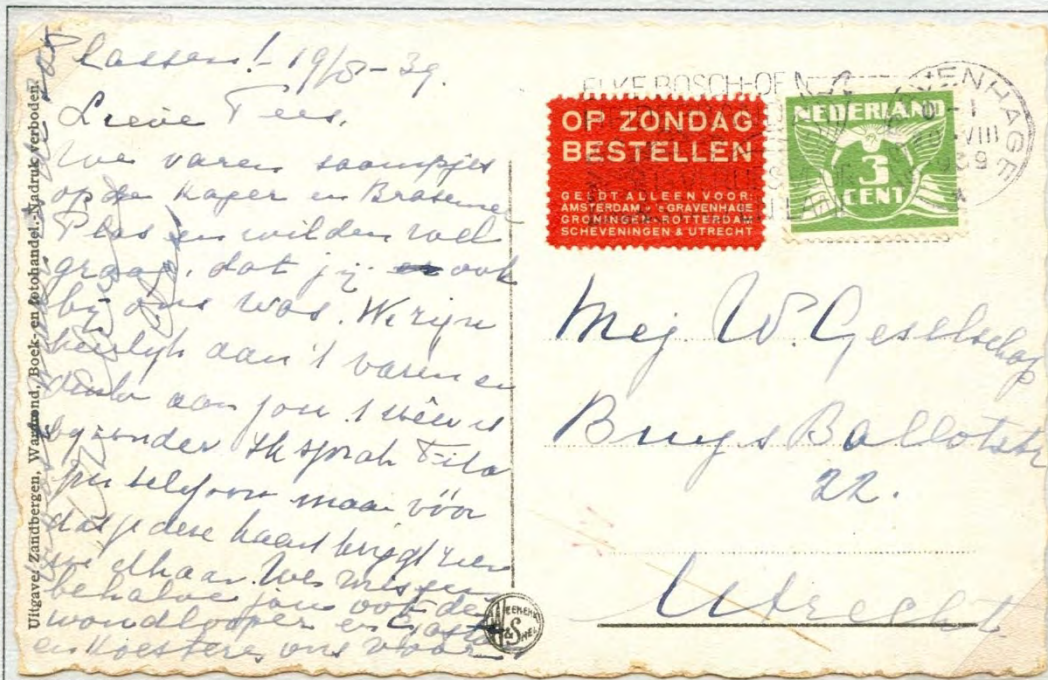
De laatst (mij) bekende afstempeling van 20-1-1940 is (op basis van het tarief van 3 cent) waarschijnlijk uitgeknipt uit een lokaal verzonden brief in Amsterdam

Briefkaart op zaterdag 5-6-1937 van Arnhem naar Rotterdam.
Juist tarief van 5 cent van 1-10-1926 tot 1-9-1937

Per 1-4-1939 werd het tarief voor briefkaart verlaagd naar 3 cent

Tussen 1-8-1936 en 20-8-1940 was het lokaaltarief voor een briefkaart 2 cent.
 Deze Ansicht is op zaterdag 24-12-1938 tussen 19 en 21 uur verzonden en (als het goed is) op 1^e kerstdag ook in Amsterdam bezorgt.

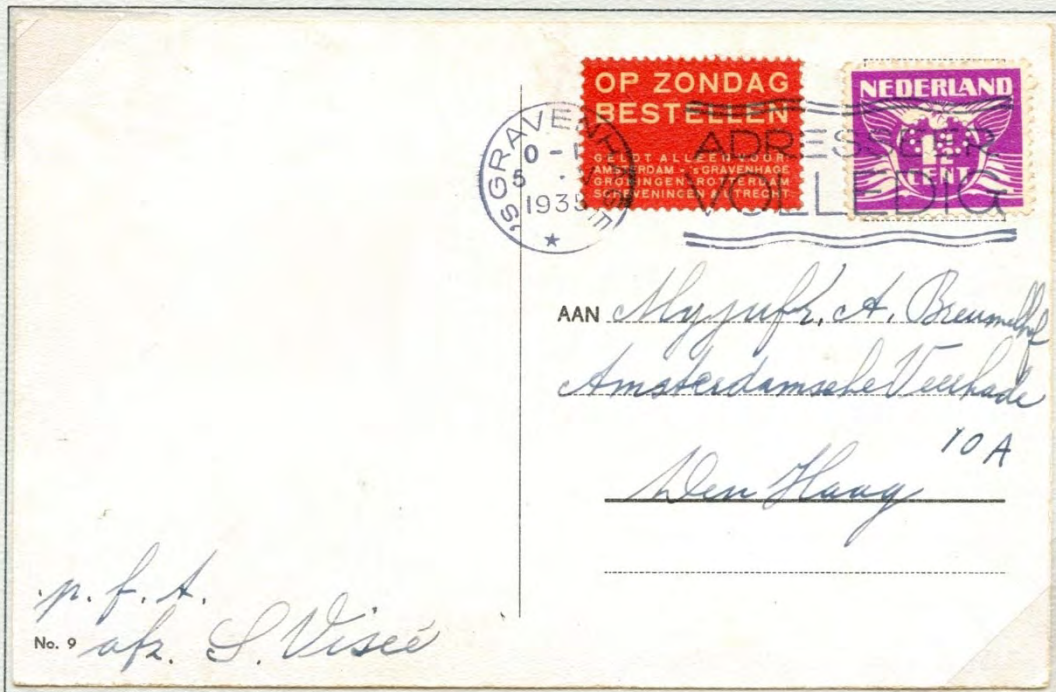

Vanaf 20-8-1928 is het tarief voor drukwerk 1½ cent.
 Er zijn twee redenen waarom het plakken van het etiket zinloos was. De Ansicht is verzonden op dinsdag 6-12-1938 en zou dus ongetwijfeld vóór zondag bezorgt zijn, bovendien was er in Haarlem geen zondagbestelling meer.

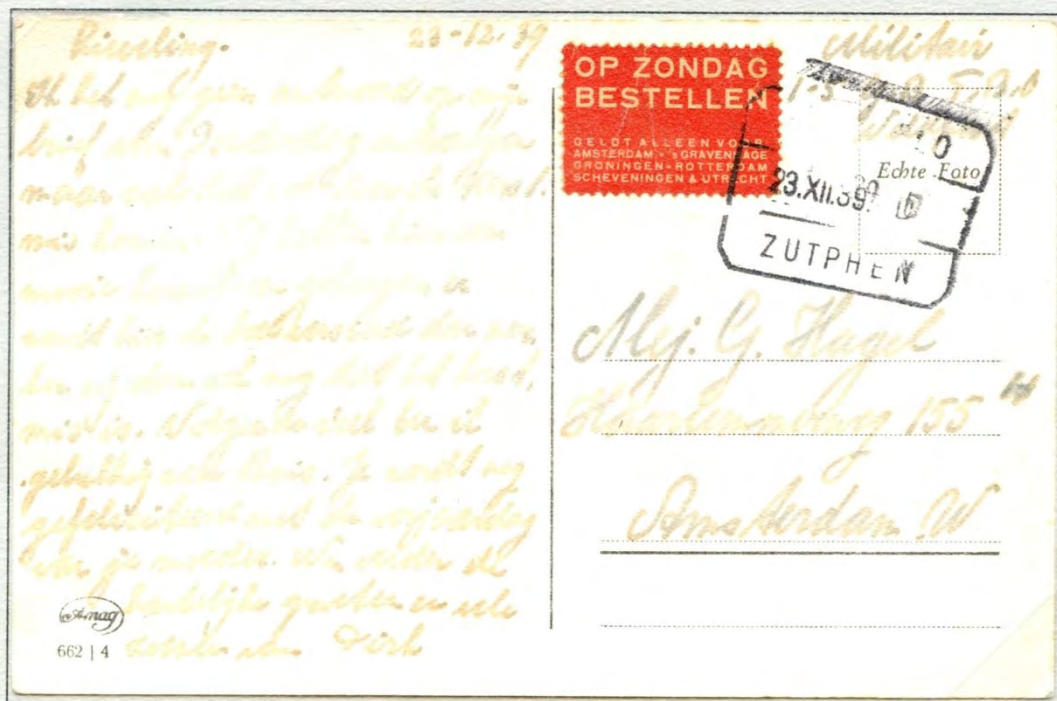

Een prentbriefkaart gefrankeerd met een geperforeerde zegel met een S van de Haagse Kioskonderneming van Segboer.

Verzonden en (als het goed is) ontvangen op zondag 5-5-1935 binnen Den Haag

Veldpost, afgestempeld op zaterdag 23 december 1939. Militairen beneden de rang van officier mochten tijdens de mobilisatie briefkaarten portvrij verzenden.

Ook dit etiket werd meegenomen naar het buitenland voor het terugsturen van post.
 Hieronder voorbeelden van Duitsland en België.

Zondag 5-6-1938

LIÈGE - Pl. République Française, 33-35-37
Grand Hôtel Britannique
 CAFÉ ANGLAIS
 Grande Brasserie - Restaurant de 1er ordre
 Orchestre symphonique - Dernier confort
 Situation la plus centrale
 Prop. L. Rigaux-Dieperinck - Tél. : 148.20 (41)
 No 516.30

PASSEZ VOUS VACANCES
 BRENET LA VACANCE CLUB

**OP ZONDAG
 BESTELLEN**
 GELDT ALLE POSTEN
 AMSTERDAM - GRAVENHAGE
 ROTTERDAM - UTRECHT
 SCHEVENINGEN & UTRECHT

1938

Amsterdam
 Carry Sittken. Grube
 en Myrta Marga Sittken
 Princenzacht 543
 Amsterdam

4309 - A. Montmorency, 17, Bd M. Lemoine, Bruxelles

LE SALON

[Faint handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side]

van Levin Pika Brands,
 Hoosdijkwijk 238,
 Den Haag,
 Holland

Vrijdag 30-12-1938

E 36

Een naar Den Haag verzonden telegram dat daar op zaterdag 5 oktober 1935 ontvangen is. Ook de envelop voor het afgeven van het telegram werd voorzien van een zondagetiket om aan te geven dat het telegram niet op zondag bij de geadresseerde afgegeven moest worden.

NR. 50280 Mod. T 8 B

RIJKSTELEGRAAF

334684 **OP ZONDAG
BESTELLEN**

**AFSCHRIJF
VAN EEN TELEGRAM**

AAN Mr Mazel

Jr. Hertoginnelaan 207

'S-GRAVENHAGE

Zaterdag 5 Okt 1935

ONTVANGEN WEGENS f
NADruk VERBODEN

Telegram via Holland Radio, reeds telefonisch doorgegeven en voorzien van het etiket. Afstempeling op zaterdag 2-9-1939.

ZWAAN VOORBURG = **OP ZONDAG
BESTELLEN**

*Zwaan & vd. Mole
of Zwaan Voorburg
Oosteinde 137 Voorburg
Telefoon met afs. Tfnr. 778020*

**Reeds per
TELEFOON
overgebracht**

DE HOLLANDRADIO
telefonisch: loc. Amsterdam R 0337 (2 lijnen)
loc. Rotterdam R 0337 (2 lijnen)
loc. 's Gravenhage R 0337 (2 lijnen)
interloc. Amsterdam R 0337 (2 lijnen)
loc. Rotterdam 24335 (2 lijnen)

**NATIONALE
TELEGRAMMEN**

ALLEEN
IN HET VERKEER MET:
NEDERLANDSCH-INDIË EN
NEDERLANDSCH-WEST-INDIË

**STERK
VERMINDERD
TARIEF**

AFLEVERING IN DEN
MORGEN VAN DEN 2^{DEN} DAG
VOLGENDE OP DIEN VAN
AANBIEDING

Onderstaand bestelformulier waarmee kantoren zegels, briefkaarten etc konden bestellen laat zien dat in juli 1939 (in dit geval in Stadskanaal) de mogelijkheid bestond nieuwe etiketten "Bestellen op Zondag" aan te vragen.

Kopie van gevouwen en verkleinde voorzijde.

DIENST P T T

STADSKANAAL
12 VII. 39. 3. 10
POSTKANTOOR

De ondergeteekende verzoekt de aan de binnenzijde door hem aangevraagde waarden te zijnen huize te bezorgen. Betaling geschiedt als aangegeven op de achterzijde van dit formulier.

Handteekening: _____

Dagteekening: _____

NAAM: _____
(Buitendijk)

ADRES: _____

AAN HET KANTOOR DER POSTERIJEN TE

MODEL P 60A L 382 '38

AGD	VERKRIJGBAAR ZIJN:	AANGEVRAAGD		
		Stuks	Prijs	Totaal
Totaal				
	Overgebracht	—	—	f 16 25
	Etiketten „Bestellen op Zondag” * (10 st)	1 c		
	Postwisselform.			
	binnenland	1 c		
	buitenland	1 c		
	Borderellen v. quit.			
	8 dgn zicht	1 c		
	14 „ „	1 c		
	Giro-quitantiën.	1 c		
	Bord. v. giro-quit.	1 c		
	Adreskaarten			
	binnenl. met of zonder aang. waarde	1 c		
	id. met verr.-pw.	1 c		
	id. „ stort.-form.	1 c		
	binnenl. v. ongefr. pak.	1 c		
	buitenl.	1 c		
	id. met verr.-pw.	1 c		
	Stortingsform. Cgd			
	Omslagen Cgd (10 st)	3 c		
	Douaneverkl.	1 c		
	Uitvoeraang. P.	1 c		
	Rentezegels van: 7½, 10, 12½, 25, 30, 40, 50 en 60 ct.			
	Plakzegels van:	10 c		
	Overbrengen	—	—	f 16 25
	ALGEMEEN TOTAAL			f 16 25

*) OP ZONDAGEN VINDT ALLEEN TE AMSTERDAM, 'S-GRAVENHAGE, GRONINGEN, ROTTERDAM, SCHEVENINGEN EN UTRECHT EEN BESTELLING PLAATS.

Op het 2° formulier (vervaardigd in 1940) is deze mogelijkheid verwijderd. Op 12 april 1940 is immers de laatste zondagbestelling afgeschapt.

**DIENST
P T T**

De ondergeteekende verzoekt de aan de binnenzijde door hem aangevraagde waarden te zijnen huize te bezorgen. Betaling geschiedt als aangegeven op de achterzijde van dit formulier.

Handteekening:

Dagteekening:

NAAM:
(dubbelijk)

ADRES:

**AAN
HET KANTOOR
DER
POSTERIJEN
TE**

NOUVEAU P. 60A L 1647 - '40

van: 1, 1½, 2, 2½, 3, 4, 5, 7½, 10, 12½, 17½, 20, 22½, 25, 30, 40, 50, 60, 70, 80 cent ;
f 1,—, f 2,50, f 5,—

Zend. ontv.

Bestelboek

Grth. rek.

Inkoopboek

Kasboekns.

Verz. Giro

Oscontrol.

Accoord

Postzegelboekjes

met zegels van resp.

1½, 5, 7½ en 12½ ct.,

prijs resp. f 0,36, f 1,20,

f 1,80 en f 3,— . . .

idem met gemengden

inhoud, prijs f 0,99 . .

Briefkaarten

van: 4, 5, 7½ cent

(enkele)

8, 10, 15 ct. (dubbele)

Briefomslagen 6c¹⁾

Form. v. adreswijz.

van: 1½, 2½ ct.

Postbladen 6c¹⁾

Overbrengen — — f 2,2 =

ALGEMEEN TOTAAL f 2,2 =

¹⁾ Zoolang de voorraad strekt.

AGD	VERKRIJGBAAR ZIJN:	AANGEVRAAGD		
		Stuks	Prijs	Totaal
Totaal				
	Overgebracht	—	—	f 2,2 =
	Postwisselform.			
	binnenland		1 c	
	buitenland		1 c	
	Borderellen v. quit.			
	8 dgn zicht		1 c	
	14 „ „		1 c	
	Giro-quitantiën.		1 c	
	Bord. v. giro-quit.		1 c	
	Adreskaarten			
	binnenl. met of zonder			
	aang. waarde		1 c	
	id. met verr.-pw.		1 c	
	id. „ stort.-form.		1 c	
	binnenl. v. ongefr. pak.		1 c	
	buitenl.		1 c	
	id. met verr.-pw.		1 c	
	Stortingsform. Cgd		1 c	
	Omslagen Cgd			
	(10 st)		3 c	
	Douaneverkl.		1 c	
	Uitvoeraang. P.		1 c	
	Rentezegels van:			
	7½, 10, 25, 30,			
	40, 50 en 60 c			
	Plakzegels van:			
	10 c		10 c	
	Overbrengen	—	—	f 2,2 =
	ALGEMEEN TOTAAL			f 2,2 =

POSTALREKENING
12.11.814

8. 1940? Het VIJFDE en laatste etiket, nog slechts 5 steden.

Al in 1938 was er geen zondagbestelling meer in Groningen. Herdruk zou gedaan worden als de voorraad op zou zijn. Tot in 2018 was het niet ontdekt DAT er een herdruk heeft plaats gevonden.

De etiketten op de twee telegramenvelopen en onderstaand los etiket zijn tot op heden de enige drie bekende bewijzen dat er een herdruk is geweest waarbij GRONINGEN is vervallen en een herschikking van de namen heeft plaatsgevonden.

4^e etiket

5^e etiket

Uitvergroot:

MET Groningen

ZONDER Groningen

Daar het 5^e etiket tot op heden alleen op telegram documenten voor komt bestaat het vermoeden dat het 5^e etiket vlak voor de afschaffing van de zondagbestelling is verschenen en dat het alleen bij bezorging van telegrammen en telegrambrieven gebruikt is.

Deze werden nog wel op zondag besteld, waarschijnlijk tot 1-11-1942 toen ook de bestelling op zondag van expresse stukken werd afgeschaft.

Afschrift van een telegram

NR. _____ Mod. T 3 B

**OP ZONDAG
BESTELLEN**
GELDT ALLEEN VOOR
AMSTERDAM - UTRECHT
ROTTERDAM - GRAVEN-
HAGE & SCHEVENINGEN

RIJKSTELEGRAAF

AFSCHRIFT 1418
VAN EEN TELEGRAM

AAN J. B. Manger
Heerengracht 215
Telefoon m. afs. Nrs. 45356, 45257
Na 18, Za. na 14, Zo. 26774

KEIZERSGRACHT 262

AMSTERDAM

NADruk VERBODEN
BIJ KLACHTEN GELIEVE MEN DEZEN OMSLAG OVER TE LEGGEN

KABELKANTOOR DER WESTERN UNION TELEGRAPH COMPANY
BEURSSTRAAT 41, AMSTERDAM, C.
TELEFOON 33700.

**OP ZONDAG
BESTELLEN**
GELDT ALLEEN VOOR
AMSTERDAM - UTRECHT
ROTTERDAM - GRAVEN-
HAGE & SCHEVENINGEN

**DIENST P.T.T.
RIJKSKANTOOR AMSTERDAM**

57

BEVESTIGINGSCOPIE

20.1.40

W. U. A. 2* **AMSTERDAM**

Enkele weken voor de bezetting van ons land nl. op 21 april 1940 wordt het bestellen op zondag (en ook, behalve in sommige plattelandsgemeenten, het afhalen op het postkantoor) in het gehele land afgeschaft.

Alleen de bezorging van expresse-stukken blijft dan nog mogelijk mits deze zaterdagavond op het verzendend kantoor waren afgegeven.

Dit werd op 1-11-1942 afgeschaft.

Onderstaand artikel (copie uit Filatelie Informatief) bewijst dat er toch nog steeds tegenstand was.

— ALGEMEEN HANDELSBLAD VAN DINSDAG 26 MAART 1940

Ernstige bezwaren tegen afschaffing van de Zondagsbestelling

Op elkendag moet de mogelijkheid bestaan, elkaar per brief te bereiken. — Het publiek laat reeds alleen als het hoog noodig is, brieven op Zondag bestellen.

**BUITENLANDSCHE POST MAG
NIET BLIJVEN LIGGEN**

Retourmail is toch reeds onzeker.
Forensen en platteland
gedupeerd.

geheel kan worden gesloten. Een tram- of busbedrijf moet vaak op Zondagochtend ook een — zij het minder frequenten — dienst onderhouden met zeer weinig passagiers. Of, om een voorbeeld bij de P. T. T. te gebruiken: wie op een afgelegen plek woont en aan een rijkatelefoonet wordt aangesloten zal het bedrijf altijd meer kosten dan opbrengen. Het

Inwisseling van de etiketten was tot 1 oktober 1940 mogelijk: 10 stuks voor 1 cent.

ETIKETTEN BESTELLEN OP ZONDAG

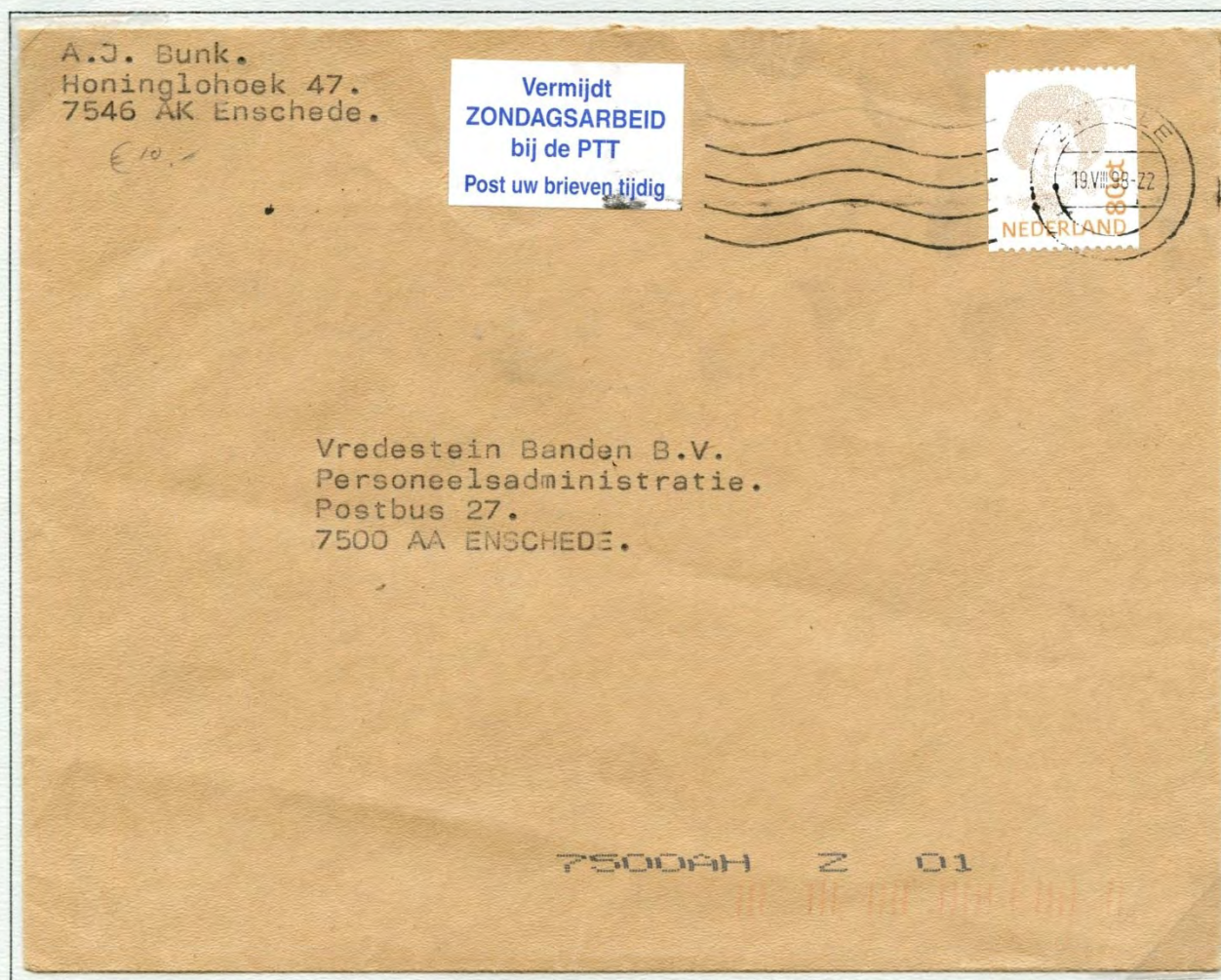
IN VERBAND MET OPHEFFING VAN
DE ZONDAGSBESTELLINGEN KUNNEN
ETIKETTEN BESTELLEN OP ZONDAG
NIET MEER WORDEN GEBRUIKT

GELEGENHEID TOT INWISSELING
AAN DE LOKETTEN TOT 1 OCTOBER A.S.
TEGEN INKOOPSPRIJS (10 VOOR 1 CT)

8. En daarna...

De bestellingen op zondag behoren nu tot het einde maar er zijn nog steeds werkzaamheden bij de PTT die op zondag plaats moeten vinden.

Onderstaande envelop uit 1998 toont aan dat ook daartegen acties ondernomen werden.

Ook onderstaand krantenartikel uit Trouw 1-7-1988 toont aan dat er actief gewerkt werd aan het terugdringen van benodigde werkzaamheden op zondag.

De Dienst P.T.T. nam zelf ook actie om te bewerkstelligen dat de werkzaamheden op zaterdagmiddag beperkt konden worden gezien de twee enveloppen van de Postcheque- en girodienst.

VRIJE ZATERDAGMIDDAG

Wilt U deze voor het giropersoneel bevorderen, post dan des Vrijdags geen opdrachten welke geen haast hebben

IN BINNEN

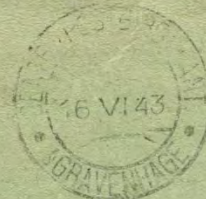
6

POSTCHEQUE- & GIRODIENST

POSTREKENINGNUMMER

DIENST P.T.T.

POSTCHEQUE- EN GIROVERKEER BEVORDEREN

POSTCHEQUE- EN GIROVERKEER BEVORDEREN

VERMELDING VAN NUMMER IS NOODZAKELIJK

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST

MODEL

MOET HET VOUWEN EN EENHECHTEN VAN FORUM

Gun het Giro-personeel en

VRIJEN ZATERDAG-MIDDAG.

Versend des Vrijdags alleen Speed-opdrachten.

Den Heer 16715
Ir. F. E. v. Ruyven

H A R L I N G E N

Voorstraat 68

VAN HET CENTRALE POSTGIROKANTOOR

BRIEFKAART

AAN *de Heeren*

Geb. Marendorf

JOH. A. MOOY GZ.N.
IN BAKKERSARTIKELN.
LEIDEN.

Amsterdam.

Maar het bedrijfsleven was daar in 1913 al mee bezig, getuige deze briefkaart van de firma Joh.A. Mooy Gzn.

Leeuwarden, Juni 1892.

3. (5)

NEDERLANDSCHE BOND

TER BESTRIJDING VAN

overdreven Zondagsrust op het gebied
van Post- en Telegraafverkeer.

LEEUWARDEN, October 1900.

Afdruk.

*Meunten
zelfstandig*

*Aan Zijne Excellentie den Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid.*

Ondergeteekenden, leden van het **Hoofdbestuur van den Nederlandschen bond ter bestrijding van overdreven Zondagsrust op het gebied van Post- en Telegraafverkeer**, gevestigd te **Leeuwarden**, veroorloven zich, het volgende eerbiedig onder Uwer Excellentie's aandacht te brengen:

Toen wij in dit voorjaar aan Uwe Excellentie inzonden afschrift van ons adres aan den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, waarin wij onze bedenkingen opperden ten opzichte der aan de Kamers van Koophandel en Fabrieken gestelde vragen:

1. Of de 2de postbestelling op Zondag, welke in plaatsen met 15000 of meer inwoners geschiedt, zonder bezwaar voor den Handel zou kunnen worden opgeheven;
2. Of eventueel die opheffing mede bezwaar zou ontmoeten, indien de eenige bestelling dan later werd gesteld (vroegstens 10 à 10.30 plaatstijd),

hadden wij niet durven vermoeden, dat deze poging tot inkrimping van den Zondagsdienst reeds zóó spoedig zou worden gevolgd door een besluit van nog wijder, ingrijpender strekking, thans zonder voorlichting der Kamers van Koophandel en Fabrieken genomen, luidende: dat, te rekenen van 4 November, des Zondags niet meer zullen worden besteld:

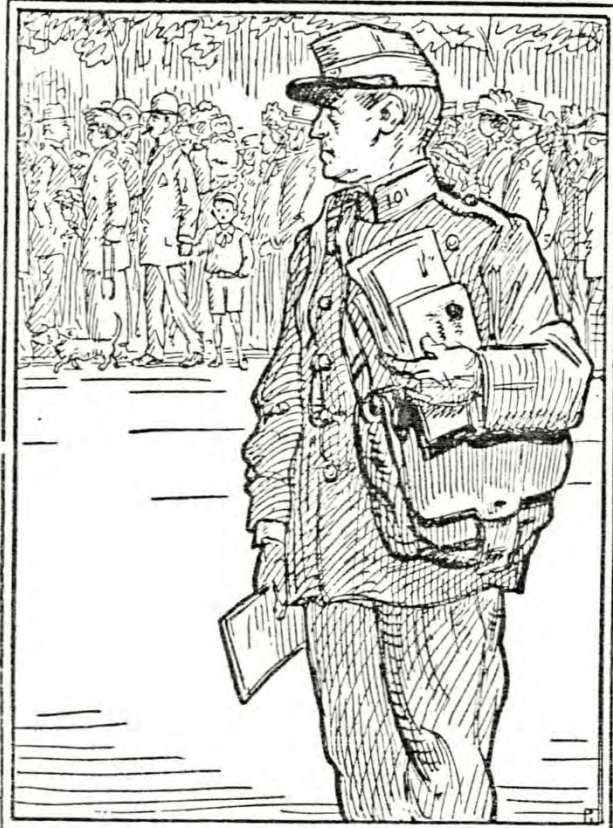
- a. **gedrukte stukken**, als bedoeld in art. 1b der wet tot regeling der brievenposterij;
- b. **Nieuwsbladen**, bedoeld in art. 1c dier wet, voor zooveel deze nieuwsbladen niet meer dan éénmaal per week verschijnen.

De bezorging van die gedrukte stukken en Nieuwsbladen geschiedt dan bij de eerstvolgende bestelling.

Wij achten ons, en in belang van Handel en Nijverheid en in dat van het groote publiek verplicht, Uwe Excellentie met allen ernst te waarschuwen tegen dezen nieuwen dwang vanwege het bestuur der Posterijen en Telegrafie.

Dat het uitblijven dezer weekbladen op Zondag algemeen ongerief en bijgevolg ergernis zal verwekken, spreekt als van zelve. Dat de handel groot nadeel zal ondervinden door het niet bezorgen op den Zondag van *gedrukte Prijscouranten en Marktberichten*, willen wij met een enkel voorbeeld aantoonen.

Duizenden kooplieden in gansch ons land gaan, gewapend met en gesteund door de *nieuwste* prijsnoteeringen en beschouwingen, door hen geput uit de des Zondags verspreide prijs- en markt-

ALS HET RUSTDAG IS

G.W. MESSEMAKER.
„S-GRAVENHAGE“

WENKEN VOOR DE VERZENDING VAN UW BRIEVEN ENZ.
 Schrijft Uw adres duidelijk en volledig. Vermeldt aan de achterzijde van Uw Brieven enz., naam en adres van den afz. Sluit nimmer Bankpapier enz. in brieven. Laat alles van waarde aantekenen. Gaat Zaterdagsmiddags na 2 uur niet meer Posten. Laat zoo min mogelijk bestellen op Zondag. Verzendt geen Telegrammen op Zondag of het moet noodzakelijk zijn.

WENKEN VOOR DE VERZENDING VAN UW BRIEVEN ENZ.
 Schrijft Uw adres duidelijk en volledig. Vermeldt aan de achterzijde van Uw Brieven enz., naam en adres van den afz. Sluit nimmer Bankpapier enz. in brieven. Laat alles van waarde aantekenen. Gaat Zaterdagsmiddags na 2 uur niet meer Posten. Laat zoo min mogelijk bestellen op Zondag. Verzendt geen Telegrammen op Zondag of het moet noodzakelijk zijn.

S / Systematiek: 33

R / Rangwoorden: ZONDAGSRUST

I / Inventaris: 124-7

groep: PLANO'S

Plaats: fm 4

ZONDAGSRUST.

Etiket.

"Wenken voor de verzending van Uw brieven enz.", met o.a. het verzoek om Zaterdagmiddags na 2 uur niet meer te posten en zo min mogelijk op Zondag te laten bestellen.

2 gegomde etiketten, tête-bêche, afm. 52 x 110 mm, omstreeks 1919. ook 1916?

de Coster

JS (v)

[Handwritten mark]

*122 ams
De kade.*

Archie 1916

Krijsels

De Bibliothecaris der
 Rijksuniversiteit
 LEIDEN (Nederland)
 Rapenburg 70-74
 Postbus 58

nr 12

Hilversum, zaterdag 18 juli 1925

151 18 Julie 1925.

Lieve Ye am erking
 kaste lykgefelickend
 met julle verjaard.
 En ik hoop dat gij
 een prettige dag
 wakt hebben hoor.
 En hebben jullie
 veel cadeaus gena
 ze he. Ku Doll
 of feliciteerd julle
 ook hoor. En je
 vader en moeder of
 hoor en ook van my
 Ku daag. En een
 prettige dag voor
 addig van je
 richte thea

6

BESTELLEN
 OP ZONDAG

18. VII. 25

10

De Lange Dam

J. van D. Kappelhoff

Amsterdam

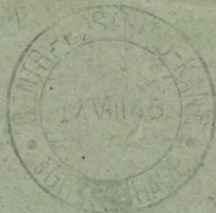
van Wouckraat 157

Verbod. No. 3. Artocor. Amst. Adm. No. 3. te koop bij de uitgeverij van de 'Nieuwe Amsterdammer'.

Omdat dit tweede etiket slechts tot eind 1925 verkrijgbaar is geweest, is de combinatie met een zegel van het type Veth (7½ c sinds april 1925, 10 c sinds december 1924) schaars.

**DIENST
P.T.T.**

24 20 Ven

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST

Gun het Giro-personeel
een

**VRIJEN
ZATERDAG-
MIDDAG.**

Verzend des Vrijdags
alleen
Spoed-opdrachten.

Den Heer 98191
J.P. Traanberg

H A A R L E M

Brouwersplein 25R

VAN HET CENTRALE
POSTGIROKANTOOR
NADRUk VERBODEN
MODEL DCG4 RT.

**DIENST
P.T.T.**

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST

Gun het Giro-personeel
een

**VRIJEN
ZATERDAG-
MIDDAG.**

Verzend des Vrijdags
alleen
Spoed-opdrachten.

Den Heer 432324
W.H. Uriot

Couperusweg 3
HILVERSUM

VAN HET CENTRALE
POSTGIROKANTOOR
NADRUk VERBODEN
MODEL DCG4 RT.

Boete alle. Wilm, 9-8-19
 de wouden. Jan is heusing.
 Mees stoude nog in de vrie van
 gene. - de vrie is in de vrie van
 1919. om stoude nog in de vrie van
 te is gene. - de vrie is in de vrie van
 mees stoude nog in de vrie van
 Wilm, 9-8-19
 de wouden. Jan is heusing.
 Mees stoude nog in de vrie van
 gene. - de vrie is in de vrie van
 1919. om stoude nog in de vrie van
 te is gene. - de vrie is in de vrie van
 mees stoude nog in de vrie van

5081. Indian Ceremonies in the Garden of the Gods, Colorado Springs Summer Carnival.

Amice
 Amsterdam 31 Jan 1920
 Je dubbele briefkaart heb ik ontropen in auto
 Leentvoord. Hulke briefkaarten heb ik gheen
 vriet, kompi me daarvan sulke ex. bezorgd?
 En ook een over post zends? Er is veel aan
 op de lites, ziedet overhand op gheel kanten, allens
 briefkaarten weg in de kop koningis op koudgelyke
 gromd (minne zetting). Tegelyk met des gach
 een andere met koch. Er text in de kop koningis
 op koudgelyke achte gromd. Hierom zont ik te
 alle twee ex. in ein jarom van alle een vromm
 tung. Bestu gromd te gromd

THIS IS TO REMIND YOU that the
 Colorado Springs Summer Carnival is
 scheduled this year for August 27, 28
 and 29. Don't forget the promise you
 made yourself last year to come to
 America's Scenic Playground and en-
 joy this week of fun, at the same time
 visiting all of the wonderful attrac-
 tions of the Pikes Peak region. You
 couldn't pick a better time for your
 vacation—just at the beginning of the
 Indian summer, the most delightful
 time of the year in Colorado. Before
 you lay down this card, drop a postal
 to the Chamber of Commerce—Desk A
 —and get a program of the big event.
 There will be low rates, and you can
 be sure of a good time.